

BOR

Leto: IV.

Maribor, nedelja 11. marca 1923.

Številka: 57

Volilni izgledi.

V našem mariborsko-celjskem volilnem okrožju imamo okroglo 120.000 volilcev. Pri ozlovoljenosti, ki jo vzbujajo zla na deželi neverjetna strankarska razcepljenost in apatija, ki jo je opazati celo med bivšimi klerikalnimi volilci, ni računati z večjo udeležbo, ko z okroglo 80.000 volilci. Ker volimo v našem volilnem okrožju 15 poslancev in se po volilnem zakonu dobi količnik na ta način, da se z eno pomnoženo številko poslancev, ki jih je voliti, deli skozi število oddanih glasov, bo znašal količnik okroglo 5000 glasov. Stranke, ki tega količnika ne bodo dosegle, ne pridejo pri razdelitvi mandata v poštev.

Če premočimo kandidatne liste, ki se bodo predstojajo volitvah kroglice in si predložimo določbe volilnega zakona, bomo videli, da večina teh list ne bo dobila količnika in da je vsaka kroglica, oddana za take liste, le v korist klerikalcev.

Narodni socialisti so imeli pri zadnjih volitvah v ustavotvorno skupščino okroglo 2400 glasov. Vsako vidi, da so predovali niso, splošno mnenje je, da so celo nazadovali. Kje naj dobijo 5000 glasov in količnik?

Radikali so stavili svoje upe na Nemce, ki so pa postavili svojo listo. Vse jim je sedaj Prekmurje. Zanesljive informacije, ki jih imamo iz raznih in verodostojnih virov, pripisujejo njihovem srezkemu kandidatu v Prekmurju, veleposlaniku in izvozniku Benkotu 600-700 glasov. Benko sam, ki trosi radikalni volilni denar na debelo, pravi, le pije in jejte, volite pa, kakor vam drago. Če vse slovenske radikalne koritarje še tako debelo štejete in če tudi verjamete, da bodo kaki Nemci našim radikalnim na ljubo zatajili svojo lastno listo, vendar ne morete verjeti, da more biti radikalnih korit v mariborsko-celjskem volilnem okvirju toliko, da bi dala ta korita 5000 stih volilcev.

Novačan in Radić si bodeta sama drug drugemu količnik odjedla. Kvečemu ga hodi Radić.

Nemci po splošni sodbi tudi količnika dobiti ne morejo. Za njih pridejo v poštev mesta Maribor, Celje in Ptuj, podeljeni so drobci, ki pridejo komaj v poštev, apaka kotlina z okroglo 2000 volilci ni kompaktno njihova, razdeljena je na razne stranke. Mnogo si obetajo samostojni, nekaj tudi klerikalci in seveda tudi radikali. Maribor ima okroglo 6000 volilcev, nadpolovična večina je slovenskih volilcev, od ostale polovice je gozovo več ko polovica razredno delavska. Celje šteje okroglo 1200 volilcev, niti tretjina jih ni nemških, Ptuj s svojimi 800 volilci že ne pride več v poštev. Tudi ni pričakovati, da bo že samoposebi izvalno dejstvo, da Nemci pri nas politično nastopajo, zapeljalo v brezupno zaslepljenost vse Nemce. Nemški zborovi se bodo tudi strankarsko cepili.

Socialistični disidenti Bernotovega kova so tudi brez upa zmage.

Mandate si bodo delile klerikalna, demokratska, samostojno kmetijska in socialistična (Golouhova) stranka in kvečemu še Radić.

Ker bo šlo na tisoče naprednih glasov v zgrbo in bodo v poštev prihajajoči napredni glasovi razdeljeni še na demokratsko in samostojno kmetijsko stranko, je naravno, da bo po zakonitem volilnem sistemu, ki ščiti enotne, s kroglicami obhvaljane stranke, žela klerikalna stranka nezasluzene uspehe in lahko dobi z eno tretjino oddanih glasov polovico mandata.

Vseh navedenih strank, ki količnik ne bodo dosegle, pa upamo, da volilna strast še vendar ni tako zasleplila, da bi želeli klerikalcem uspehov. In če bi

Veličasten sprejem ljubljanske Glasbene Matice v Mariboru.

Maribor, 10. marca. Danes ob 16.19 je došel v Maribor pevski zbor ljubljanske Glasbene Matice, ki priredi tukaj koncert o priliki svoje 50-letnice. V Mariboru je priredilo občinstvo gostom veličasten sprejem. Nebrojna množica občinstva z godbo »Dravec« na čelu je pričakovala prihod vlaka. Sprejem je bil nad vse slovesen. Goste je pozdravil v imenu mesta župan Viktor Grčar, v ime-

nu mariborske Glasbene Matice in kulturnih društev pa sodni svetnik Dev. Za pozdrav se je zahvalil predsednik ljubljanske Glasbene Matice g. Prunk. Z godbo na čelu so gostje v spremstvu številnega občinstva, ki je prirejalo gostom viharne ovacije, odkorakali v prostore Götzove dvorane, kjer se vrši danes zvečer koncert. Povsod je vladalo veselo razpoloženje.

Ilino gibanje.

Banjaluka, 10. marca. (Izvirno.) Na svojem agitacijskem potovanju je prispel včeraj semkaj ministrski predsednik Pašić. Kljub temu, da ne potuje kot predsednik vlade, ampak kot agitator za radikalno stranko, ga je morala na kolodvoru pričakovati vojaška godba. Volilni shod, ki ga je priredila radikalna stranka, je izgledal, kakor kaka ljudska zabava. Pašić je govoril, vojaška godba pa je svirala poskočne komade. Nato se je Pašić v salonskem vozu odpeljal proti Zagrebu, odkoder odpotuje v Slovenijo.

Pašić potuje v Slovenijo.

Zagreb, 10. marca. Izvemo, da danes ob osmih popoldne potuje preko Zagreba s posebnim vlakom ministrski predsednik Nikola Pašić, ki je bil včeraj na shodu v Banjaluki in bo jutri zboroval v Ljubljani in baje tudi v drugih slovenskih krajih. V Zagrebu se bo mudil samo pol ure.

Pašić ne pride v Ljubljano.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Ministrski predsednik Pašić je radi obolenja odpovedal svoj poset v Ljubljani. (To vest

Zagreb pozdravlja osvobojenje Sušaka.

Zagreb, 10. marca. (Izv.) Včeraj se je vršila seja občinskega sveta zagrebeškega, na kateri se je predlog župana dr. Heinza odposlala mestnemu zastopstvu Sušaka pozdravna brzojavka; v brzojavki izraža mestni zastop zagrebski svoje veselje nad končno odrešitvijo Sušaka

Glasovi za razpust konferenco v Nisu.

Beograd, 10. marca. Nacionalistični »Preporod« objavlja dopis iz Skoplja, v katerem zahteva, da naj Jugoslavija prekine niška pogajanja, ki so itak brezuspešna, ker je bolgarska vlada preslaba, da bi preprečila gibanje komitašev ali pa igra dvolično vlogo in s svojo pasivnostjo podpira delovanje bolgarskih tolp.

Delovanje glavne kontrole.

Beograd, 10. marca. Glavna kontrola je včeraj pisмено obvestila ministrski svet ter finančnega in notranjega ministra, da ne bo priznala pokrajinskih članov poštne kontrole, ker so slednji preveč odvisni od vladajoče stranke ter niso v stanju vršiti natančno vseh onih dolžnosti, ki jih predpisuje zakon o glavni kontroli. Obenem je glavna kontrola odložila odgovornost za slučaj, da bi vlada izplačala račune pokrajinskim upravam potom doslej obstoječe poštne kontrole.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Minister za zunanje zadeve je sestavil iz uradnikov tega ministrstva posebno komisijo, ki naj kontrolira vse izdatke iz dispozicijskega fonda. Glavna kontrola namreč ni upravičena kontrolirati izdatkov iz tega fonda. To je prvi slučaj, da predlaga zunanji minister o upravi tega fonda račun.

smo dobili po prvi in sicer z uradnega vira. Katera je prava, bomo videli jutri. Op. ur.)

Beogradska mestna uprava proti demokratom.

Beograd, 10. marca. (Izvirno.) Mestna uprava beogradska je izdala naredbo, s katero se prepoveduje prirejanje javnih volilnih shodov in manifestacij na prostem, po ulicah ali na trgih. S to naredbo se hoče onemogočiti jutrišnji volilni shod demokratske stranke, na katerem bi imel govoriti Ljuba Davidović. Mestna uprava je namreč v radikalnih rokah in radikali se poslužujejo tudi te upravne panoge, da bi škodovali demokratom, ki bodo pa kljub temu izšli zmagočito iz volilnega boja.

Gibanje Bunjevcev.

Beograd, 10. marca. (Izv.) Včeraj se je vršil v Molu shod Bunjevcev in Stokavcev. Sreški kandidat Bunjevcev je bil aretiran, ker se je pregrešil zoper zakon o zaščiti države. (Najbrže gre za kako radikalno persekucijo, ker kandidat ni krenil na »realna« pota! Op. ur.)

Bakarska železnica.

Beograd, 10. marca. Prometno ministrstvo je bilo včeraj obveščeno, da se je pravkar pričela graditi železniška proga, ki bo vezala postajo Bakar z mestom in z morjem. (Vest je preklicano sumljiva in jo sprejemamo z vso rezervno. Radikali so spustili v svet celo krdele volilnih rac; če bo res kaj z železnico, bomo videli šele po 18. maren, ko bodo kroglice oddane!)

Avstrija in Italija.

Rim, 10. marca. (Izv.) Včeraj so se vrstile v Palazzo Cichi predpriprave za trgovinska pogajanja med Avstrijo in Italijo. Posvetovanja, ki je trajala štiri ure, so se udeležili Mussolini, ter finančni, trgovinski, prometni in delavski minister ter tajnik trgovinskega ministrstva. Na konferenci se je razpravljalo o tehničnih vprašanjih.

Dementi o zagrebskem namestniku.

Beograd, 10. marca. Presbiero dementira v zadnjem času razširjeno vest, da bo sedanji namestnik v Zagrebu dr. Ernest Cinić odpoklican.

BORZA.

Curih, 10. marca. (Izv.) Predborza. Pariz 32.77. Beograd 5.65. London 25.21. Berlin 0.257. Praga 15.92. Italija 25.55. Newyork 530.50. Dunaj 0.007425. Budimpešta 0.1725. Varšava 0.0118. Sofija 3.10. Bukarešta 2.50.

tudi kolovodje ene ali druge teh partij zagrizenost slepila, volilstvo ni še tako pokvarjeno, da bi pomagalo reakciji.

Pa tudi glasovi, oddani za samostojne kmete, so v kvar napredni stvari. Samostojni so iz osebne nečimernosti onemogočili skupno napredno fronto, le volilni poraz jih more privedi na prava pota. Kaj pa bodo tudi pomenili 3 ali 4 samostojni kmečki poslanci iz cele Slovenije v parlamentu?

Resna napredna stranka, ki ima za sloambo v celi državi in ki bo, kakor vse kaže, s svojim enotnim nastopom v vseh volilnih okrajih države izšla iz volilnega boja kot relativno najmočnejša, je demokratska stranka.

Komur je za resno napredno politiko v državi, kdor se ne da slepiti s puhi mi frazami o avtonomiji v Sloveniji in kdor je za široko zasnovano oblastno avtonomijo, za mariborsko oblast, naj vrže svojo kroglico v

prvo skrinjico.

Politično pismo iz Českoslovaške.

Praga, 7. marca 1923.

Najvažnejše vprašanje, ki zanima českoslovaško politično javnost, je zakon za zaščito države, Zakonski osnutek je izdelal eden najodličnejših čeških pravnikov, drugi prvovrstni strokovnjaki so ga proučevali do najmanjših podrobnosti, na to je bil izročen vladi, ki ga je sprejela in dostavila parlamentarnemu odseku, šele po tem dolgem destilacijskem procesu je došel pred parlamentarni plenar. Vladi se z zakonom ni mudilo, ker ne gre za uvedbo izjemnega stanja, marveč za zakon, ki rezultira iz dosedanjih zakonov. Tak zakon je v obstoječih razmerah potreben. Vlada je mogla računati s podporo vseh treznih političnih slojev v državi. Ko je bil osnutek zakona predložen parlamentarnemu odseku, so vsi češki listi zavzeli svoje stališče. Pokazalo se je, da so mnenja v glavnem razdeljena tako kot je razdeljen patriotizem. Ne mislim kričškega patriotizma v navadnem smislu besede, marveč oni patriotizem, ki se naslanja na prepričanje, da je narodna država conditio sine qua non in da jo je treba ohraniti. To prepričanje imajo n. pr. češko-slov. socialni demokrati, nimajo pa ga — seveda — nemški socialni demokrati (na Češkem namreč, dočim v Nemčiji sami izdelujejo zakone za zaščito republike!), nimajo ga tudi komunisti. Patrioti v najboljšem pomenu besede so češki klerikalci, niso pa slovaški klerikalci. Češki socialni demokrati niso nič manjši nasprotniki buržoazijskega in kapitalističnega družabnega reda, nego nemški, in vendar je njihovo glasilo »Právo Lidu« zagovarjalo zakon in pisalo sledeče: »V svobodnih in demokratičnih republikah se čisto opaža, da je zakonodaja prisiljena postaviti nasproti širokim svobodinam ostre kazni za one, ki bi jih zlorabljali. Te kazni so tem ostrejšje, čim večja je državljanska svoboda. Svoboda posameznika preneha tam, kjer se začne svoboda bližnjega. Zakon bodo odobrili vsi, ki jim leži na srcu ohranitev in zaščita republike in ki stojijo na tleh demokracije.« Istotako so ga komentirali narodno-socialistični, agrarni, narodno-demokratični in klerikalni listi. Za zakon so se nadalje izrekli odlični posamezniki, zlasti iz pravniških krogov. O njem se je debatiralo v vseh večjih listih vse do sprejetja. Cela reč je bila idejno tako razčiščena in pojasnjena, da nikogar ni več žalil strankarski krik nemških listov, zakaj »kdor cvili, tega boli.« Demokracija je po Masaryku bistvo češtva, brez demokracije ne bi Čehi ne postali to, kar so — zato so

na Češkem bolj ko drugje pojmi jasni in ni treba dolgo vpraševati, kaj je demokracija in kaj reakcija.

To se mi je zdelo vredno pripomniti, da bodo čitatelji lažje razumeli eksodus parlamentarne opozicije, ki se je izvršil na včerajšnji seji in o katerem je tamnošnja javnost že poučena. O Nemcih je znano, da jim je češkoslov. republika trn v peti. Oni so protidržaven element in to ostanejo. Zato je popolnoma vseeno, ali odobravajo tak zakon ali ne; bolje je, če so odkritosrčni in pokažejo svoje karke. Povsem naravno je, da so tudi komunisti proti, ker bi sicer ne bili to, kar so. Naloga komunistov je, da vse, kar sedaj obstoja, zanikajo in zanikujejo tako dolgo, da jih čas prehiti ali pa da dosežejo svoj negativni cilj in da potem — kakor v Rusiji — uvajajo pod komunistično firmo stare »buržoazske« naprave. Da pa so se najglasneje protivili slovaški ludovci, to si je treba razložiti s psihologijo njihovih voditeljev. Slovaški klerikalci so zelo agresivna politična skupina, ki pa se vzdržuje z demagogijo in utegne danes ali jutri skopniti kakor prej.

Eksodus opozicije je tedaj obupen zamah negativizma proti pozitivizmu, razdiračev proti zidarjem. Tragično pa tega ni vzeti, zakaj obveljalo bo to, kar je zdravega. Zakon o zaščiti države je bil kljub temu sprejet s češko večino in njegove odločbe se bodo dosledno izvajale, kjer bo to potrebno.

Lep govor je imel pred sprejetjem tega zakona namestnik ministrskega predsednika, notranji minister Malypetr. Odlično je ovrgel argumente nasprotnikov, ki mešajo pojme, ker ne vedo ven iz strankarske zagate. Dejal je med drugim:

»Vlada je z mirno vestjo sprejela vsako kritiko tega zakona, ker je prepričana, da s tem nikakor niso porušena načela prave in resnične demokracije. Vlada pa seveda ne mara skrivati svojega prepričanja, da demokracija garantira posamezniku le tako mero svobode, ki ne ogroža svobode drugega in da nalaga svobodnim državljanom za razširjene državljanske pravice tudi razširjene državljanske dolžnosti... Ljudje, ki delajo na razkroj javnega življenja in državne administracije, niso resnični in pravi demokraciji. Če citirajo besede, da je demokracija diskusija, tedaj samo profanirajo to globoko resnico. V pravi demokraciji jih moramo razumeti edinole tako, da se z govorjeno ali tiskano besedo v javnosti vodi boj za pridobitev pristašev te ali one misli, tega ali onega nazora, da se stavi razlog proti razlogu, resnica proti resnici in da potem večina izvede sprejeto idejo... Demokracija pa ni diskusija, v kateri bi se smele očitne in smotrene neresnice porabljati za razpi-

Politično obzorje.

Statistika Jugoslavije in Češkoslovaške.

Pred nekoliko dnevi so bili objavljeni skoro istočasno v Beogradu in v Pragi uradni in končnoveljavni podatki o prvem ljudskem štetju, ki se je izvršilo v Jugoslaviji in na Češkoslovaškem po osvobojenju in ujedinjenju teh dveh važnih narodov v veliki slovanski družini. Jugoslavija meri, všteti tretjo dalmatinsko cono, katero ravno te dni zapuščajo italijanske čete, 248.987 kvadratnih Bosna in Hercegovina sta zastopani v kilometrov, na katerih živi 12.027.323 duš, celokupni površini Jugoslavije z 51.199 kvadratnih kilometrov, predvojna Srbija pa z 49.950. Z ozirom na število prebivalstva pa zavzema prvo mesto Hrvatska s Slavonijo, kjer je bilo naštetih 2.739.593 duš (všteti Medmurje in Kvarnerske otoke). Predvojna Srbija, kjer je bilo naštetih 2.655.078 duš, pride torej šele na drugo mesto.

Jugoslavija je razdeljena po vidov-
stavi na 33 oblasti, med katerimi je največja krajiška ob obali Jadranskega morja, ki meri 14.121 kvadratnih kilometrov. Glede gostosti prebivalstva stoji na prvem mestu zagrebška oblast, v kateri živi 809.482 prebivalcev, med tem, ko se nahaja na zadnjem mestu v tem oziru bregalniška oblast, ki šteje le 104.460 duš. V prebivalstvu Jugoslavije je zastopanih šest različnih ver; namreč srbsko-pravoslavna, rimsko-katoliška, grško-katoliška, protestantska, mohamedanska in judovska. Največ je pravoslavnih, katerih so našli 5.602.227 in ki prevladujejo v Srbiji in Črni gori. Takoj za njimi pridejo katoličani, katerih je 4.735.154, torej za 867.073 manj kot pravoslavnih. Na tretjem mestu stojijo mohamedanci z 1.337.687 dušami. Večinoma živijo v Bosni in Hercegovini ter v južni Srbiji, pred vsem v kosovski oblasti. Protestantov je 216.847. Grških katolikov, ki imajo svojega škofa v Križevcih, je okoli 30.000 in živijo večinoma v Vojvodini in Sremu. Judje so raztreseni po vsej državi. Med njimi razlikujemo z ozirom na njihov patriotizem dve vrsti, takolimenovane španjolske Jude, ki živijo v Srbiji in v Stari Srbiji in ki so potomci onih Judov, ki so bili v prejšnjih časih izgnani od španskih kraljev in so se naselili na Balkanu, ter na drugi strani nemške in madžarske Jude, ki jih je precej na Hrvatskem in v Vojvodini. Mohamedancev je v Bosni 588.257, v Južni Srbiji pa 705.554. Ako hočemo izraziti razmerje med posameznimi verami v Jugoslaviji v odstotkih, dobimo sledeče številke: pravoslavnih je 46,6%, katoličanov 39,4, mohamedancev 11,1, protestantov 1,8, Judov 0,5 in grških katolikov 0,4%.

kratek nagovor, katerega velik politični pomen je docela jasen. Kardinal Vanutelli je rekel: »Velika čast današnjega ženina je, da si je znal pridobiti naklonjenost tistega, ki je po svojih velikih državnih sposobnostih, po sijajnem in globokem duhu ter po svoji neomahljivi notranjosti in junaštvu poklican, da reši našo domovino; tistega moža, ki ga že danes slavi vsa Italija kot stvaritelja nove srečnejše dobe naše domovine, dobe, ki je zgrajena na slavni religiozni in kulturni tradiciji našega naroda.« Nato je poklical stari cerkveni knez božji blagoslov nad Mussolinija; prosil je Boga, naj da poglavarju fašistov svojo pomoč, da bo mogel dovršiti veliko delo, katero je začel, da bo mogel povesti Italijo v novo slavno dobo zgodovine. Kardinal Vanutelli je sicer stric neveste, toda samo iz osebnih nagibov ne bi ta visoki cerkveni dostojanstvenik, ki je kot dekan kardinalskega kolegija v katoliški cerkvi prva oseba za papežem, mogel nikoli opraviti tega navadnega obreda s toliko svečanostjo in s tako izrazito politično barvo. Pomisliti je namreč treba, da je bila to poroka člana italijanske vlade in da so bili prisotni razen ministrskega predsednika Mussolinija tudi še razni drugi ministri in fašistovski dostojanstveniki. Dalje pa je treba upoštevati tudi to, da je kardinal Vanutelli sprejel člana vlade, ki so bili obloženi v svečane uniforme fašistovske narodne milice, oficijelno in v papeški dataniji, torej na kraju, ki uživa kakor vsi deli Vatikana privilegij eksteritorialnosti. Bilo je prvič v zgodovini tretje Italije, da je cerkveni knez na takem

Ako razdelimo prebivalstvo Jugoslavije po jeziku, dobimo sedem različnih jezikovnih skupin, in sicer: srbsko-hrvatsko, slovensko, nemško, madžarsko, albansko, romunsko in italijansko, katere se, izraženo v odstotkih, takole vrstijo ena za drugo: Srbohrvatov 74,6%, Slovencev 15, Nemcev 4,3, Madžarov 3,9, Albancev 3,7, Romunov 1,5 in Italijanov 0,1%. Madžari, Nemci in Romuni živijo v večjem številu v Vojvodini, Turki ob Bregalnici, Albanci v mitroviški, tetovski in pečanski pokrajini. Nemcev je bilo naštetih 513.472, Madžarov 472.409 in Albancev 441.740. Po spolu je v celokupnem prebivalstvu 49% moških in 51% žensk. Največji prebitek žensk je na Hrvatskem, kjer pride na 1.334.593 moških 1.405.050 žensk. V predvojni Srbiji je znašal prebitek žensk samo 6.237. V Bosni in Hercegovini pa je bilo moških več naštetih, namreč 965.894 napram 924.035 ženskam.

Druga srednjeevropska slovanska država, Češkoslovaška, je po površini mnogo manjša nego Jugoslavija ter meri le 140.485 kvadratnih kilometrov. Toda, kakor znano, znatno večja je njena gospodarska moč in tudi prebivalcev šteje za okoli 1 in pol milijona več kot Jugoslavija, namreč 13.611.349 (Jugoslavija 12.027.323). Med njimi je bilo naštetih 7.052.763 žensk in 6.558.586 moških. Po narodnosti se deli prebivalstvo Češkoslovaške na sledeče skupine: Čehoslovakov 8.760.957, Nemcev 3.123.448, Madžarov 747.096, Ukrajincev (Rusov) 461.466, Judov 180.535, Poljakov 75.852, drugih 23.052, inozemcev 238.943. Ako vzamemo razmerje med posameznimi narodnostmi, dobimo sledečo sliko: Čehoslovakov 65,1, Nemcev 23,36, Madžarov 5,59, Ukrajincev (Rusov) 3,45, Judov 1,35, Poljakov 0,57%. Po veri se deli prebivalstvo Češkoslovaške na sedem različnih skupin, ki so: rimsko-katoliška (10.384.860), protestantska (992.083), češkoslovaška narodna cerkev (535.332), židovska (553.925), grško-katoliška (522.608), pravoslavna (72.096), druge vere 25.342 in končno brezvercev 724 tisoč 508.

Zanimivi so podatki, ki se tičejo posebej Slovaške. Od celokupnega prebivalstva Češkoslovaške republike odpada na Slovaško 3.000.870 duš, ki se delijo na šest različnih narodnosti, in sicer so našli Čehoslovakov 2.013.784, Madžarov 637.173, Nemcev 139.902, Ukrajincev (Rusov) 85.642, Judov 70.546, Poljakov 2534 in drugih 8954. Po veri je bilo 2.123.377 rimskih katoličanov, 530.528 protestantov, 193.532 grških in armenskih katoličanov, 185.819 Judov, 6821 brezvercev, 2877 pravoslavnih. 1910 pristahev češkoslovaške

mestu in na tak način sprejel civilne italijanske državne dostojanstvenike!

V katoliških krogih se ob tej priliki pripoveduje — to pa očitno z namenom še bolj podčrtati politični pomen tega dogodka — da je kardinal Vanutelli imel svečan patrijotičen nagovor tudi že o priliki neke poroke za časa libijske vojne, radi katerega pa je dobil s strani papeža in cerkvenega zbora strogo grajo. S tem se hoče naglasiti, da bi si kardinal danes gotovo ne upal zagrešiti ponovno kaj sličnega, če ne bi vedel, da dela docela v smislu papeža in celega Vatikana, ki mu bo za to celo hvaležen. Da je to res, se je kmalu tudi izkazalo; vatičanski državni tajnik, kardinal Gaspari, je namreč javno izjavil, da je napravil Vanutelljev govor o priliki Finzijske poroke v Vatikanu najboljši utis, ker besede, katere je kardinal izrekel, docela odgovarjajo mišljenju svete stolice. Tej izjavi tajnika Gasparija pa se je pridružil kmalu na to tudi še oficijelni vatičanski list »Osservatore Romano« z uradno noto, v kateri se naglašja, da ni več daleč oni čas, ko bodo za vedno odstranjena vsa nesoglasja med vero in državno močjo.

Tako se, kakor kažejo vsa znamenja, nahajamo v predvečer sprijateljstva Vatikana s službeno Italijo. Toda komaj v predvečer. Odvisno je namreč sedaj vse od papeža; ta mora najprej priznati garancijski zakon z dne 13. maja 1871. l. kajti dokler smatra Vatikan svoje nekdanje posvetne pravice do glavnega mesta ujedinjene Italije, čeprav morda tudi le formalno, za veljavne, o kaki resni koncilijaciji sploh ne more biti govora. Go-

hovanje nacionalnih, socialnih ali verskih strasti, ne sme se z njenimi svobodnimi povzročati razkroja in kaosa. To pomeni konec demokracije ter prinaša vlado manjšine nad večino ali z drugimi besedami: nastop diktature.

Minister Malypetr je dejal, da bi polom demokracije najresneje ogrožal temelje, ki na njih stoji češkoslovaška država. Da se to ne zgodi, je treba zlorabo demokracije na primeren način preprečiti.

Stališče je jasno. Kdor je za demokracijo, za državo in za red, je tudi za ta zakon, s katerim ne more ničesar izgubiti, utrdi pa se njegova lastna svoboda. Kdor je proti državi, za kaos ali za diktaturo, ta seveda vpije: iz katerega vzroka, bo hitro spoznal vsak človek, ki misli z lastno glavo.

Češkoslovaška obhaja danes 73 letnico blagoslovljenega, bogatega življenja prezidenta T. G. Masaryka. On se je vse svoje življenje boril proti politični laži, proti nasilju manjšine nad večino, proti romantičnemu umevanju nacionalizma, za svobodo misli in dela, za moralno odgovornost posameznika celoti, za resnično demokracijo in za pravi, delotvorni nacionalizem. Njegova humaniteta filozofija je še danes merodajna za ljudi, ki v vojnem in povojnem metežu niso izgubili glave. Masarykova postava se dviga visoko nad dnevno povprečnost; on je še vedno Veliki duh, ki privlača k sebi vse, kar je v bistvu češkega. Želim samo, da bi se današnji politiki in tudi politiki znova vglobili v njegove spise!

Politične vesti.

* Zakaj je bil dr. Baltič upokojen? Ljubljanske radikalne »Jutranje novosti« je hudo zadel uvodni članek »Jutranje«, v katerem je bilo točno označeno, zakaj je bil dr. Baltič upokojen, zato so smatrali za potrebno napisati v včerajšnji številki dolg odgovor pod naslovom »In tako padajo žrtve«. V tem članku, ki je očitno bil napisan z namenom oprati radikalno očitka, da uganja najostudnejšo korupcijo, pa se je pripetila pisca nesreča, stiliziral je svoja izvajanja tako, da indirektno celo potrjuje, da je bil dr. Baltič upokojen samo zato, ker ni hotel postati radikal. Člankar potrjuje to s sledečimi besedami: »Dejstvo, da se je minister Zupančič z vso silo potegoval za njegovo imenovanje velikim županom ljubljanske oblasti, bi bilo moralo Baltiča spraviti na realno pot. Mnogi pa so se simptomi očitnega nerazpoloženja gosпода Baltiča napram Beogradu. To, in noben slepo sovraštvo proti demokraciji, je bilo povod, da je moral za Ribnikarjem oditi v pokoj še Baltič.« Z drugimi besedami — člankar je hotel povedati sledeče: »Dejstvo, da se je radikalni

tovo pa je, da je duševno in moralno izmirjenje med Vatikanom in Quirinalom v zadnjih štirih mesecih fašistovske vladavine kolosalno napredovalo. Ali bo pa prišlo tudi res do pravega političnega zblizanja? Volja do moči, velika Nietzschejeva formula, je tudi Mussolinijeva cerkvene politike temeljni kamen, kakor naravno tudi želje Vatikana po zblizanju s službeno Italijo. Glavno vlogo torej na obeh straneh igra — sebičnost. Katoliška cerkev je eminentno italijanska ustanova; njena osrednja vlada v Rimu kakor tudi njene nuncijature, so izključno v rokah Italijanov. Zakaj ne bi potem skušal tako dalekoviden državnik, kakor je Mussolini, to institucijo — pomisliti je treba posebno tudi še na misijonarje — na kakršenkoli način vpreči v službo svojih državnih in nacionalnih ciljev? Zakaj ne bi nasprotno cerkev iskala dobička pri italijanski državi, s katero čuti v nacionalnem oziru docela isto?

Kako velike uspehe dosega Mussolini s svojo politiko tudi v cerkvenih krogih, to se opaža sedaj dan za dnem v rimskih cerkvah: postni pridigarji ovijajo Mussolinija v najvišjo glorio. Malo svetnikov je bilo že v življenju tako čaščenih, kakor je vodja italijanskih fašistov. Za nas Jugoslovane je to seveda zelo važno dejstvo, kateremu moramo posvečati polno pažnjo. Če se posreči Mussoliniju spraviti Vatikan popolnoma v svojo službo, potem bo postal tudi naš klerikalizem le fašistovski eksponent in horki se bo treba proti njemu z drugačnimi sredstvi kakor doslej.

Vatikan in Mussolini.

Med italijansko politiko pred fašistovsko revolucijo ter med sedanjo zija globok prepad. S prihodom Mussolinija in njegovih čet v Rim, je končala ona doba, ki je bila pričela pred kakimi desetimi leti z izvolitvijo velikega mojstra italijanskih framazonov, Ernesta Nathana, za rimskega župana; doba najhujšega razdora med Quirinalom in Vatikanom. V deželi solnce, oranž in citron je danes vse drugače kakor je bilo nekoč. Človeku, ki opazuje vse te razlike, se vdi čudno, kako se je moglo kar na mah vse tako izpremeniti, kako je moglo med framazonsko italijansko javnostjo in Vatikanom nastopiti ne le pomirljivo, nego docela prijateljsko razmerje. Čudna so pota usode, čudno so možnosti spreminjanja razpoloženja v javnosti. Italijanski fašizem, ki je docela precodil Italijo, ki je pomel z vsem, kar je bilo starega, slabega in škodljivega razvoju in veličini italijanskega naroda in države, je spoznal, da bi Italiji bilo samo na korist, če bi se izmirila z Vatikanom, zato je potkal na težka bronasta vrata, za katerimi je zaprt papež in ta vrata so se pričela — odpirati.

Italija se nahaja pred duševno in moralno sprijateljitvijo s papežem. Ravno te dni je visoka cerkvena kurija podala predsedniku italijanske vlade nov dokaz simpatije in popolnega zaupanja. Pri poroki državnega podtajnika Finzia je naslovil kardinalni dekan svetega kolegija, Vincenzo Vanutelli, ki je opravil cerkveno ceremonijo, na navzočo pričo, ministrskega predsednika Mussolinija,

Volilno

Ministrski svet v svoji silo potegnil njegovo (Baltičevo) imenovanje veliki županom ljubljanske oblasti, bi bilo moralo Baltiča spraviti na realno pot — ki vodi v radikalno stranko. Mnogi pa so se simptomi očitnega nerazpoloženja z Baltiča napram radikalni korupciji in svinjariji. To in nič drugega, je bilo povod, da je moral dr. Baltič kakor poprej Ribnikar oditi v pokoj. Sedaj nam pa še očitajte, da pišemo samo o lumparijah, ki jih počenjate v Srbiji, o onih, ki jih počenjate v Sloveniji pa da vam ne povemo nič konkretnega!

Kako skrbi Češkoslovaška za svoje manjšine v Avstriji. Ko je obiskal državni avstrijski kanceler dr. Seipel s svojimi ministri Beograd, mu je naša radikalna vlada ugodila vse, kar je želel. Dala mu je razne koncesije, ki so silno oškodovale nas Slovence, ni pa imela niti ene odločne besede za naše trpeče brate na Koroskem. Čisto drugače pa postopa narodna češkoslovaška vlada. Ravno to dni je poslala na Dunaj verbalno noto, v kateri protestira proti temu, da dopušča dunajska vlada na svojem teritoriju hujšakaško delo čeških nemških poslancev ter proti prepovedi za prošlo nedeljo na Dunaj sklicanega shoda čeških manjšin v Avstriji. Če bi imeli tudi na Češkoslovaškem radikalno vlado, bi Avstrija gotovo ne dobivala takih not. Za Nemce bi bilo torej najbolje, da bi razširili radikalijo tudi na Češko.

Reakcija v Nemčiji na delu. Iz Monakova se poroča, da so imeli nacionalisti pod vodstvom Hitlerja te dni v okolici Monakovega manevra. S svojimi četami, ki so organizirane po vzoru bivše nemške vojske, je izvedel poizkus obkolitve mesta. Po končanih manevrih je Hitler izjavil, da je bil v severni Nemčiji, kjer vse čaka na njega. Francoske bojznanje niso prazne, kakor trde Nemci.

narodne cerkve in 986 pripadnikov drugih ver. Podkarpatska Rusija šteje 604.745 duš. Po narodnosti je bilo naštetih 372.503 Ukrajincev (Rusov), 103.819 Madžarov, 79.722 Judov, 19.766 Čehoslovakov, 10.377 Nemcev, 298 Poljakov in 11.427

Wilsonova apologija.

(R. S. Baker, Woodrow Wilson and the World Settlement, 3 vols.)

Wilson je pri nas tako popularna osebnost, da bo naše čitatelje gotovo zanimalo iz ruskega lista »Ruk« p. vzeto poročilo o nedavno izšli knjigi, ki opisuje Wilsonovo delovanje na mirovni konferenci in vzroke njegovega poraza, s katerimi je bila v zvezi tudi usoda naših mej (Op. ur.)

Ko se je Wilson poslovil iz Bele hiše, je naročil enemu izmed svojih sotrudnikov na pariški mirovni konferenci Bakerju, naj zbore in preleže vse arhivirane material in objavi, kar se mu zdi potrebno ter doda primeren komentar. Po dveh letih neumornega dela je Wilsonovo naročilo izvršeno: pred nekoliko tedni je izšlo v Ameriki obsežno Bakerjevo delo »Woodrow Wilson and the World Settlement«.

Baker je objavil tajne spomenice ekspertov, diplomatsko korespondenco med posameznimi delegacijami in seje zapisnike »desetčlenskega« ter »štiričlenskega« sveta, ki je v Versailles odločeval o usodi sveta. Vsled tega moramo njegovo knjigo prišteti med najvažnejša dela, ki so dosedaj izšla na področju zgodovine mirovni pogodb.

Baker je Wilsonov učence, sotrudnik in častilec. Njegovo delo ima namen opravičiti junaka, ki je izgubil svoj lajve v eno; obnoviti Wilsonovo poprejšnjo reputacijo in odbiti ostre napade na njegovo osebo.

Wilsonov program je imel dve osnovni točki — pravi Baker: — narodno samoodločbo in Ligo narodov. Izvedbo načela narodne samoodločbe je smatral za poglavito nalogo mirovni pogajanj, v Ligi narodov pa je videl mogočno orodje za zaščito narodne samoodločbe v bodočnosti. Obe načeli je branil s trdovratno odločnostjo, četudi ni mogel doseči popolnega uspeha. Glavni uspehi Wilsonove borbe za narodno samoodločbo so po Bakerjevemu mnenju: da je odvrnil neposredno aneksijo nemških kolonij s strani zmagovalcev, da ni dovolil aneksije levega renskega brega, dalje, da ni dal Italiji Reke. Neobhodne koncesije, ki jih je moral dati stališču svojih zaveznikov, hoteč ohraniti enotnost mirovne konference, so bile: izročitev Shantunga Japonski in saarske kotline Franciji.

Kje so vzroki, da Wilson ni izvršil v Versailles svojega programa? Baker skuša dokazati, da ni bil kriv Wilson sam. Krivi so bili predvsem tajni dogovori med zavezniki, s katerimi so bila že v naprej rešena glavna vprašanja mirovni pogodb z Italijo, Japonsko in Turčijo. Pri tem pa je Baker pozabil pojasniti, zakaj ni Wilson takoj v začetku zahteval, da se vse tajne pogodbe razveljavijo? Brez razveljavljanja tajni mirovni do-

govorov je bil Wilsonov načelni boj za novo ureditev sveta že izpočetka obsojen, da se razvije v navadno komedijo... Sicer pa Baker sam priznava, da je Wilson kazal v mnogih stvareh naivnost, ki ni dostojna velikega državnika. Baker citira dokumente, iz katerih je razvidno, da je bil Wilson ob sklepanju premirja prepričan, da si bodo narodi, ki so vajeni svobode in samoovladanja, pridobili svet z mogočno silo dobrega vzgleda in prijateljske vzajemnosti. Ali je tedaj čudno, če je ameriški Manilov postal žrtev evropskih Sobakljevičev in Čičikov?

Globoko dramatične so strani, kjer Baker slika vedno večjo osamljenost reformatorja Wilsona. Ameriko je zapustil kot junak in prerok, noseč avreolo splošnega oboževanja. Njegova popularnost pa je stopnjema padala, in naroči, ki so se v začetku klanjali pred njim, so se drug za drugim odvracali od njega. Nazadnje so ga proglasili za germanofila. Francosko javno mnenje ga je začelo prezirati, odkar se je izrekel proti okupaciji levega renskega brega: Italijani, ki so se v decembru zažigali svede pred Wilsonovim portretom, so že v aprilu risali grde karikature, kjer so ga slikali kot pruskega junkerja itd.

Od dokumentov, ki jih je Baker objavil v svoji knjigi, je posebno zanimiva spomenica Amerikanca Davisa, ki se tiče reparacijskega vprašanja. V tej na Lloyd Georgesu naslovljeni spomenici se Davis izreka proti visokim plačilnim svotam, ki so jih zavezniki naložili Nemčiji. »Nemčiji more plačevati edino z delom svojih državljanov« — piše Davis. »Če bo hotela plačevati, bo morala zmanjšati svoj uvoz, s čimer bodo zavezniki izgubili trg za svoje izdelke, povisala pa bo izvoz in postala huda konkurent antantnih držav... Nemški narod bo moral skozi več pokolenj delati samo za to, da poravnava svoj ogromni dolg: morda pa nastane splošen upor, ki bo nedoglednega pomena za ves svet.«

Ta Davisovala spomenica je eden izmed enih dokumentov, ki spreminjajo Bakerjevo knjigo iz apologije v novo obtožnico proti prezidentu Wilsonu. Če je bilo versailleskim diplomatom vse to znano, kar je prerokoval Davis — kako naj jih opravičevanje, ki so se danes izpolnila skoraj v celoti?

Vsa krivda leži v tem, da so versailleski diplomati sicer poznali resnico, niso pa je upali povedati svoj javnosti. S tem je storil vsak izmed njih težak greh in si naložil krivdo i pred svojimi rojaki i pred vsem človeštvom.

Bakerjeva knjiga je tedaj slaba apologija prezidenta Wilsona. (Tako ruski publicist A. A. G—r. O stvari pa se da govoriti tudi z drugega vidika. Ur.)

* Osebe iz Gogoljevega romana »Mrtve duše«. (Op. ur.)

Lužiški Srbi.

Češkoslovaška revija »Zahrančni Politika« prinaša sledeči članek:

V minulem letu so slavisti (profesorji slovanskih jezikov) cele vrste evropskih vseučilišč storili zaslužno dejanje. Poslali so Ligi narodov toplo pisano spomenico, s katero opozarjajo na položaj v Nemčiji bivajočih Lužiških Srbov in zahtevajo, da jim Liga narodov prizna enake pravice, kot jih uživa n. pr. nemška manjšina na Poljskem. Svoj poziv utemeljujejo z znanstvenega stališča. Lužiški Srbi štejejo približno 200.000 duš in so zadnji ostanek baltičskih in polabskih Slovanov. Če bi se uničila njihova stara kultura in njihov jezik, tedaj bi bila zelo oškodovana slavistika in slovansko narodoslovje. Pa tudi interes človekoljubja zahteva, da se zaščitijo narodne pravice naroda, ki se zoperstavlja nasilni smrti.

Nekateri odlični slavisti, med njimi znani rusko-poljski učenjak francoskega rodu L. Baudouin de Courtenay, opozarjajo, da mirovna konferenca ni hotela dati Lužiškim Srbom politične svobode, zato pa smejo zahtevati, da se jim zagotovi pravica do prostega narodnega razvoja. To pa bi se dalo doseči na ta na-

čin, da bi se Lužiškim Srbom zagotovilo manjšinsko varstvo, ki jim ga sicer mirovna pogodba daje, a le na papirju. Dotični paragraf določa, da imajo narodnostne manjšine v Nemčiji enake kulturne, jezikovne in verske pravice kot jih uživajo nemške manjšine v drugih državah. Poljakom in Dancem so te pravice zagotovljene na podlagi posebnih pogodb, Lužiški Srbi pa so brez pomoči in zaščite. Liga narodov je tedaj dolžna, da določi načela, ki bodo veljavna za te ostanke nekdanjega velikega naroda polabskih Slovanov.

Evropski slavisti zahtevajo za Lužiške Srbe v prvi vrsti narodno šolstvo vseh stopenj z lužiško-srbskim učnim jezikom. Učitelji, rektorji in nadzorniki morajo biti po rojstvu Srbi. V občinah, kjer je pretežna večina prebivalstva lužiško-srbske narodnosti, morajo biti tudi duhovniki domačini. Cerkvena uprava bodi avtonomna. V krajih, kjer žive Lužiški Srbi v strnjeni celoti, bodi srbsčina v vseh uradih enakopravna z nemščino.

Spomenico je podpisalo 97 profesorjev slavistike na angleški, danski, fran-

cijski, ker je večkratni milijonar! — Zanimiv in poučen za naše kulturne štajerce je tudi ta odlomek: Kdor pa proti naši stranki in proti njenemu kandidatu dela, ta se pa pozneje naj ne pritožuje in ne prosi pomoči od te stranke! On je izdajalec interesov domovine! — Ta mali račun sem hotel predložiti našim volilem, pravi dopisnik. Tudi mi damo ta mali račun našim omahljivcem. Odslej bomo zvesto drugače plačevali!

Mi si beležimo! Mi ne sipljemo denarja za kupovanje glasov, pač pa skrbno opazujemo one, ki jih veže posebna moralna dolžnost glede teh volitev. Neznajčnost in mladenost ne sme ostati tokrat brez kazni! Naše zaupnike pozivamo, da srbno zapišejo, kdo je delal in kdo ni delal. Zlasti prosimo, da se nam javijo oni, ki so s strahopetnim govorjenjem pohujšanje dajali, takezvaní defetisti, ki so slabši nego odkriti odpadniki. Neizprosno se pa mora kaznovati izrabljanje zaupnih mest, ki jih imajo posamezniki od nas, ne da bi jih bili pravočasno močito odločili. Kdor na volilnih mestih ni bil popoln mož, mora po volitvah nezvesto občutiti.

Okrajš, ganite se! V Italiji, kjer imajo podoben volilni red kakor mi, opazuje se pri volitvah celo večja borba med kandidati ene in iste stranke raznih krajev nego med kandidati raznih strank v istem okraju. Tega duha pri nas ni opaziti, akoravno je velika sramota in škoda za okraje, ki svojega kandidata pustijo zaostati za kandidatom iste stranke v sosednem okraju. Ako n. pr. v Ljutomerškem okraju štejemo dozdaj nad 20 sestankov naših kmetov in obrtnikov, v sosednem lenarškem okraju pa nobenega, je to zelo čudno. Mi bomo objavili število glasov v okrajih. Obrtniki, primite svojo inteligenco za usesa! Morebiti je to nalašč zaradi osebnega dobitka. Poročajte nam o takih slučajih! Morebiti bodo v takih krajih izkazali več uspeha celo Nemci. V tem slučaju izvajati bodo posledice!

Shodi kandidata Cvetka. V nedeljo je imel g. Cvetko lep shod na Stari cesti. Par klerikalnih nahujškanecv ga je skušalo brezuspešno motiti. Govorila sta Cvetko in Stibler. Dne 6. tm. je imel kandidat Cvetko shod v Murščaku. Shod je potekel mirno in dostojno. G. Cvetko ima do dneva volitev še celo vrsto shodov. Vedno več volilcev se nagiba na njegovo stran. Volilno gibanje je močno naraslo. Ljutomerški okraj ne bo med zadnjimi za listo Napredne kmečko-obrtne zveze.

Naši nadaljni shodi. Danes, soboto zvečer je shod v Ormožu. Jutri v nedeljo so shodi v Zavrču, Sv. Barbari in v Leskovcu (Petovar); v Veržaju in Ljutomeru (dr. Kukovec, Novak, Cvetko); Mala nedelja (Cvetko); Konjice (dr. Reisman); Zalevec in Markovec (dr. Pivko); Slov. Gradec (Fr. Mravljak, dr. Hrašovec, Gumzej); Sv. Jurij ob Pesnici (Rebek, J. Novak); Sv. Duh na O. v. (Spindler); Pekre (dr. Müller); Heče (Voglar, Kežar, dr. Koderman); Sv. Štefan in Slivnica pri Celju (Puklavac, Malgaj); Ceršak (Vunderl); Ptujška gora (dr. Boštjančič itd.); v pondeljek 12. tm. Središče (Petovar); Hrastnik (dr. Roš). Tudi drugi naši kandidati imajo še celo vrsto shodov in sestankov.

JDS.

TAJNISTVO DEMOKRATSKE STRANKE V MARIBORU za oblastno organizacijo stranke in za Maribor je odslej stalno v Cankarjevi ul. št. 1, prtljično. Tam so tudi klubski lokali za soje strankinih organizacij in za sestanke strankinih pristašev. Tam naj oddajajo člani stranke vse svoje želje, zahteve, prošnje itd. Tam so na vpogled volilni imeniki za Maribor. Uradne ure so od 8.—12. ure dopold, ter od 16.—18. ure popoldne.

Tajništvo demokratske stranke v Mariboru ima telefonsko štev. 337.

Obiskujte

mestni muzej

v Cankarjevi ulici. Odprt vsako nedeljo od 10.—12. ure. Vstopnina 1 dinar.

Pisalni stroji, Continental or Slovenska ulica 7. 425 Telefon št. 100.

Volilno gibanje.

Klerikalce je dobro uspeli shod v Slivnici hudo razburil. Ker je govornik klerikalne medklice, ki jih kakor papige ponavljajo, stvarno zavrnit in so navzgoč soglasno obsodili Žebotovo manire, je »Sražine« informator po starem receptu klerikalcev obrnil in pripisuje blamažo, ki so jo doživeli klerikalni kričaji, napredni kmečko-obrtne zvezi. To, da je g. Ozim označil Žebotovo maniro, pljuvati poštenim ljudem v obraz in se potem skrivati za imuniteto, če ga kličejo pred sodišče, faloterijo, naziva klerikalni dopisnik psovko; kaj bi še rekel, če bi njemu kdo pljunil v obraz. Pokora, ki jo je naložil g. Ozim za to, je bila pa res huda: milo ga je prosil, naj ne pove še kaj več o manirah klerikalnega poslanca Žebota, da mu ne izneveri ovčie. Zaključeval je, da vsi obsojajo Žebotovo pljuvanje, pa kaj čemo, ko je pa naš poslanec. No, so tudi res lahko ponosni na Žebota...

Kulturni Slovinci, učite se pri Prekmurcih! Ena izmed občinskih organizacij ujedinjene prekmurske stranke obšavlja v Murski Krajinji dopis, ki si ga lahko naši kulturni omahljivci v mariborskem okrožju za klobuk vtaknejo. Citiramo nekaj značilnih mest dopisa: Sramota so nam na glavo prinesle radikalne bovine, ki so v Beogradu in v Ljubljani pisale, da se v Prekmurju dajo glasovi kupiti. S tem so hotele pred celim svetom dokazati, da mi Prekmurci nismo zrelí ljudje in nam ne pritiče pravica, kaj govoriti k upravi države. Postavili so Benka in so mu dali denar rekoč: Ti znaš v Prekmurju živino kupovati, tedaj boš nam znal tudi glasove kupiti. Obračunajmo pa 18. marca z onimi, ki žalijo naše poštenje! — O kandidatu samostojne stranke Hartneru pa pravi dopis: To tudi že naprej vidimo, da bode Pucljeva stranka bode imela 5 mandatov, pa gotovo, da nam ne bode mogel nič spraviti, morebiti komu Hartneru! Njemu pa ni treba

Dnevna kronika.

— **Velika nacionalistična manifestacija v Šibeniku.** V nedeljo, dne 4. tm. se je vršila v Šibeniku velikanska nacionalistična manifestacija, kakršne Šibenik še ni videl. Vršil se je tamkaj kongres Orjune severne Dalmacije, katerega se je poleg številnih delegatov udeležilo tudi nad 3000 članov akcijskih čet. Kongres Orjune južne Dalmacije se vrši te dni v osvobojenem Biogradu. Paroplovne družbe so dale brezplačno na razpolago ladje. Računa se, da se udeleži kongresa nad 5000 članov.

— **Vprašanje na ministrskega predsednika Pašića v Ljubljani.** Kako nam pojasnite, da so v Mariboru ob volitvah v zaporih oni, ki so za državo in za kralja, vso svobodo pa uživajo oni, ki so za razkosanje države? Mariborski demokrati.

— **Brezposelnost v našem Primorju.** Zagrebški »Pokret« prinaša dopis iz osvobojenega Sušaka, v katerem se slika brezposelnost našega tamkajšnjega delstva. Ljudje so komaj čakali osvobodjenja, ki je sedaj prišlo, zasluzka pa še vedno ni. Govorilo se je, da se bo pričelo z gradnjo železniške zveze Slovenije z morjem ter liške železnice, pa ni nič, ker tratijo radikali denar za volitve mesto za železnice.

— **Opozarjamo na današnji oglas oglašnega zavoda J. Zorman, Ljubljana, Gledališka ulica 2, zaloga Stenskih načrtov mesta Ljubljane,** ki so izšli v okusni in prikupljivi obliki ter se dobe po vseh trafikah za ceno od Din. 7.—, kakor tudi v glavni zalogi anončne in reklamne trdnice J. Zorman v Ljubljani, vis-a-vis Narodne opere.

— **Tudi Beograd priredi velesojem.** Kakor poročajo iz Beograda, se je tudi tamkaj osnovala družba za prirejanje vzorčnih velesojmov. Prvi vzorčni velesojem v Beogradu se bo vršil že letos. Velesojmi rastejo sedaj ko gobe po dežju in jih bo kmalu toliko, da bodo ubili drug drugega.

— **Pravosodni minister okrađen.** Čitali smo že večkrat, da so tatovi obiskali policiste, orožnike in tudi sodnike, nismo pa še slišali, da bi okradli najvišjega pravnega šefa, pravosodnega ministra. Sedaj pa se je v Beogradu dogodilo tudi to. Neznani tatovi so vdrli v klet pravosodnega ministra Markovića ter mu odnesli petdeset steklenic šampanjca. Po tem dogodku sodi g. minister vsaj lahko sam, kako velika je pri nas javna varnost.

— **Draga peč.** Finančni minister Stojadinović je na svojem shodu v kazinski dvorani v nedeljo obljubljal poslušalcem zvezde z neba, če ga bodo volili. Vsega bodo imeli dosti, valuta se bo dvignila, davki se bodo znižali, finance se bodo uredile itd. Poglejmo pa, kako skrbje radikali v praksi za zboljšanje naših slabih razmer. Pašić se vozi na agitacijo kakor kralj s posebnim vlakom in predposlanim izvidnim vlakom; drugi ministri so sicer malo bolj skromni, vendar se vozijo v posebnih salonskih vozeh. Tudi cesar Janez dobi, če treba, za razpolago salonski voz. Da pa te posebne vlakov in salonskih voz ne plačujejo ministri sami, ampak država, to je davkoplačevalci, tega ni treba posebej poudarjati. Še lepše pa sta napravila minister zaobračaja, Janković in »kolonijalni« minister Zupanič te dni na Bledu. Pripeljala sta se tja farbat ljudi in sicer seveda tudi vsak v svojem salonskem vozu. Ker pa je sedaj na Gorenjskem malo hladno in sta se bala, da bi se po vročem agitacijskem boju v mrzlem salonskem vozu ne prehladila, je odredil gospod zaobračajni minister, da mora ostati stroj ves dan na kolodvoru ter kuriti mini-stroma salonska vozova. Istočasno pa sta morala izostati na progi Jesenice-Ljubljana dva tovarna vlaka, ker ni lokomotiv! Lokomotiva sama je pokurila 10 ton premoga, t. j. okroglo 10.000 K; kje pa so potem še stroški za osobje in škoda, ki je nastala vsled tega, ker sta morala izostati dva tovarna vlaka? Tako skrbje radikali za zboljšanje naših razmer.

— **Starec zgorel v svojem stanovanju.** V Osijeku je živel 84letni starček Matija Weis. V noči od 4. na 5. tm. je nastal v njegovem stanovanju požar. Predno so posedje zapazili nesrečo, je bilo celo stanovanje že v plamenih in starček je našel smrt v ognju. Proti njegovi služkinji, ki je pustila starca samega ter odšla na

coski, norveški, holandski, poljski, ruski, jugoslovanski, češkoslovaški, ukrajinski in švedski univerzi. H koncu ponavljajo svojo prošnjo in izražajo upanje, da se bo Liga narodov zavzela za Lužiške Srbe in jih rešila pred narodno smrtjo. Tej zahtevi bi se dalo ugoditi šele v trenutku, ko bo tudi Nemčija sprejeta v Ligo narodov. Tudi baltičkim državam se je pred njih sprejetjem v Zvezo narodov predložila v podpis obljuba glede postopanja z narodnimi manjšinami. Ne dvomimo pa, da Nemčija ne bo tako lahko in hitro sprejela obveznosti glede varovanja Lužiških Srbov.

ples, je uvedena preiskava. Starec je namreč vedno barantal s svetilko, posebao, če je bil sam. Kakor se je dognalo, je bilo to tudi vzrok nesreče. Svetilka je eksplodirala in od tega se je vnela obleka in pohištvo.

— **Štabni oficir — jetniški paznik.** — Osiješki listi poročajo, da je bivši ruski generalštabni kapetan A. Aleksandrovič Jeftodžev iz bede sprejel službo jetniškega paznika pri tamkajšnjem sodišču.

— **Pretep med profesorjem in dijakom.** V subotički trgovski akademiji se je izvršil te dni nenavaden pretep med profesorjem in dijakom. Profesor Török je v razburjenju udaril slušatelja Rašića, na kar ga je ta napadel. Razvil se je pretep, v katerem je profesor potegnil boksa ter z njim udaril Rašića. V pretepu so poglegli tudi ostali dijaki, ki so pretepača končno razdelili. Posledica je bila, da je bil Rašić izključen, Török pa je dobil depust.

— **Dunajske podgane** so postale tako nadležne, da se prebivalstvo obrača na občino za pomoč. Dunajski magistrat je radi tega odredil poseben dan, na katerega se bo napovedal boj podganam. Prebivalstvo dobi brezplačno strup za podgane in ga mora tega dne povsod postaviti. Na ta način upajo, da bodo zatrli vsaj nekoliko to nadležno golazen.

— **Črna kuga na Španskem.** Na Španskem je izbruhnila črna kuga. Doslej je obbolelo nad 20 oseb, ki so deloma že umrle.

Dopisi.

Od Sv. Marjete na Dr. polju. »Kder drugemu jamo koplje, sam v njo pada.« Nespokorna grešnica »Straža« je objavila v zadnji številki članek o sokolsko-orjunaških marogah v Sv. Marjeti na Dr. p. Ta dopis se je porodil v bistri, filozofski javici našega strička g. Z. J. A. Sagaja, po domače Jagasov Lajzek, pod kojim imenom ga je njegov lastni prijatelj »Gospodar« blatil kot zastopnika falirane stranke. — Smatramo za nečestno odgovarjati na njegova lažnjiva obrekovanja, a tokrat smo primorani odgovoriti. Najprej bi g. župniku nasvetovali, naj bi se vsaj natančneje informiral o zadevi, da bi ne naredil iz komarja konja. Ako se tako za vse zanima, pa bi prišel sam pogledat telovadbo tuk. sokol naraščaja, videl — spoznal bi, da se ne vzgaja mladina na tak način, kot jih vzgaja on za hinavce v protinarnem in protidržavnem duhu. — Gospod »striček« se spodtakne ob vsako malenkost in povsod vidi madeže, le svojih in svojih privržencev ne. Tako hoče oblatiti naše kulturno sokol društvo z domišljeno pravljico o nagem Marčiču. Pa nima ta človek nič čuta sramežljivosti, da pošlje v javnost tako neresnično nesramnost! V pojasnilo: dogodilo se je pred dvema mesecema to-le: »Naraščaj se je pred telovadbo igral po svojo. Med tem pa se je pritepel v sobo nesokol Pipenbaher Ivan, ki se je vmešaval v igro. Odpel je imenovanemu otroku pas, nakaš se mu zgornje hlače zlezle malo dol. V tem pa je vstopil v sobo vaditelj Lešnik M., ki je nadaljno preprečil in dotičnemu nesokolu prepovedal nadaljni vstop. Kaj je dotični nameraval, nam ni znano. Ker mu je bil vstop prepovedan, je gotovo iz maščevanja trosil neresnične vesti, ki so bile g. župniku dobrodošle, saj on pobere vse smeti, ki mu jih prinašajo stare device. Da nam pa to malenkost ne bo očital kot moralno pokvarjenje otrok, mu za enkrat naštejemo par njegovih prednikov, izmed katerih so nekateri znani kot moralni črvi daleč okrog ne samo po Dr. p. Gotovo se gosp. župnik šentjanške fars spominja, da se je lausko leto obljubilo, da se bo pri prvem napadu na tukajšnje

K temu članku češke revije pristavljamo samo to, da je postopanje današnje Nemčije z Lužiškimi Srbi zopet nov dokument nemškega barbarstva, ki ga ne morejo pobiti z nikakim še tako hrupnim naglašanjem visoke nemške civilizacije. Nemci so potujčili ogromne dele nekoč slovanskega ozemlja, milijoni Slovanov so prešli v sestav nemškega naroda. Čemu pač ne pustijo živeti tem ubogim 200.000 Lužiških Srbov, ki so tako »nevarni« nemškemu narodu in nemški državi, kakor je mali kraljiček nevaren velikemu orlu. Po njih delih jih bodeite spoznali!

učiteljstvo ali kulturno napravo začelo objavljati življenje svetnikov, ki so delovali v tamošnjem delokrogu. Saj se še gotovo spominjate imen Agrež, Grifič, Luža, Krajnc? So ti vzgajali moralno? Odgovorite tukaj! Seveda teh madežev ne vidite! To so ravno oni, ki so žalibog pokvarili otroke, odrasle fante in dekleta. Vi obrekujete družbo Sokolov kot nepošteno, a kakšna je vaša orlovska? Če je še sami radi slepe ljubezni niste spoznali, vam lahko dokažemo, da je to ista, ki jo iščete od druge. Našteli bi vam lahko celo vrsto imen tatov, krivopriševnikov, pretepačev itd. Če ne bo to dovolj, da pridete do pravega spoznanja, smo na razpolago podatki podrobnosti. Torej g. župnik, pomislite na to, kako ponižujete druge, sebe ter svoje povišujete, čeravno nas učite sami: kdor se povišuje, bo ponižan!

Naša škrinjica v mariborskem volilnem okrožju je prva!

V. redna seja občinskega sveta mariborskega.

Dr. Jerovšek zahteva popravek zapisnika. — Klerikalec zapuste dvorano. — Posojilo za zgradbo stanovanj. — Dr. Leskovarju se odvzame pravno zastopstvo mestne občine. — Dr. Pfeiferjeve svinje. — Podpora Narodnemu gledališču. — Tržni red.

Maribor, 9. marca 1923.

K današnji seji, ki je bila sicer precej slabo obiskana, so prišli klerikalec razen Žebota polnoštevilno, dočim so bili ostali klubi nepopolni. Bilo je vsakomur takoj jasno, da klerikalec nekaj kuhajo, sicer bi se ne dali motiti v svoji agitaciji po »brezpomembni« občinski seji. In res! Komaj je župan otvoril sejo, je že zahteval besedo dr. Jerovšek ter trdil, da vsebuje zapisnik občinske seje z dne 7. februarja, t. j. predzadnje seje, neresnične podatke. Zato zahteva, da se še enkrat prečita in popravi. (Na tej seji se je namreč dr. Jerovšek očitalo laž.) Župan je to zahtevo kot popolnoma neutemeljeno zavrnil. Zapisnik je bil v smislu sklepa občinskega sklepa od dveh obč. svetnikov overovljen in po njih poročilu od občinskega sveta odobren. Tudi sicer je vsakemu občinskemu svetniku dana prilika, da se prepriča o zapisnikih občinskih sej. Poleg tega je vsak zapisnik nabit na občinski deski in torej lahko vsakdo pravočasno proti event. netočnosti ugovarja. To pa se ni zgodilo. Zapisnik je overovljen in odobren. Dr. Leskovar povdarja, da je v interesu celega občinskega sveta, da so zapisniki točni. Ker pa s tem ni nikogar pridobil za svojo zahtevo, se je razhudil in očital županu, da je predrzen in izjavil, da vlaga proti temu protest, ki naj se sprejme v zapisnik. V znak protesta bo klub SLS zapustil dvorano. Župan ponovno povdarja, da ne more pristati na zahtevo, če iz principijelnih razlogov, ker bi sicer lahko kdo zahteval tudi popravek zapisnika kake predlanske seje. (Medklic: Ali vas je sram Zagreba?) Med splošnim krototom so klerikalec nato zapustili dvorano. Iz sredine so se slišali klic kakor: Samo nazaj več ne pridite! V Zagreb se peljete! Da ga ne boste okužili!

Ker je vsled odhoda klerikalcev bil občinski svet nesklepčen, je župan prekinil sejo. Po parminutnem odmoru se je po prihodu nekaterih zakasnelih občinskih svetnikov seja nadaljevala. Po izvolitvi manjkajočih štirih članov volilnih komisij se je izvršila razdelitev na posamezna volišča.

Klub SSJ predlaga najetje posojila v svrhu gradbe stanovanjskih hiš. Občinski svetnik Bahun utemeljuje predlog, opozarjajoč gradbeno gibanje v drugih mestih. Župan povdarja, da je bil sicer že svojčas storjen ta sklep, da pa je realizacija onemogočila klerikalna kampanja proti občinskim davkom in demagoško zavlačenje proračuna, vsled česar je vse delo zaostalo. Na drugi strani pa vlada danes splošno pomanjkanje denarja. Gradbeno gibanje pa onemogočuje tudi vlada v Beogradu in v Ljubljani, ki ne pusti v državo tujega kapitala, domačega pa ni. Ni pa drugega izhoda, kakor da se najame inozemsko posojilo. Predlog se po vsestranskem razmotrivanju odkaže pristojnemu odseku.

V drugem predlogu zahteva klub SSJ, da se z ozirom na to, da je dosedanji pravni zastopnik mestne občine, ki je bil ob enem načelnik pravnega odseka in je sam sklepal in sam vlagal tožbe in se pustil tožiti, četudi bi to v mnogih slučajih ne bilo treba, poveri pravno zastopstvo mesta drugemu odvetniku. Obč. svetnik Bahun povdarja v utemeljevanju, da je dr. Leskovar, ki je bil obenem cel pravni odsek, drugi člani so bili odstopili, vložil več tožb, ki niso bile potrebne in predlagal pravde, ki bi se jim lahko izognil. Občina je bila s tem, da je pravde izgubila, oškodovana. Ne gre pa tudi, da bi se protežiralo posameznega odvetnika, najmanj pa člana one skupine, ki ovira delo v občinskem svetu, na drugi strani pa občino izkorišča. Pravno zastopstvo naj se poveri od slučaja do slučaja odvetniku, ki ni član občinskega sveta. Predlog je bil soglasno sprejet.

Nato poroča referent dr. Mulej o pravdi med Jadransko banko in državnim zakladom zaradi neplačane carine. Svoječas je takratni vladni komisar dr. Pfeifer izvolil dva vagona svinj v imenu občine. Ker ni plačal carine, je Jadranska banka izdala garancijsko pismo za 611.000 K. Za ta znesek jo sedaj toži državni zaklad. Ker je Jadranska banka naša, villa občini spor, predlaga odsek, da se mestna občina udeleži pravde kot posstranska udeleženka. Predlog se sprejme.

Dr. Franz prosi za podaljšanje roka za zgradbo trinadstropne hiše na vogalu Slovenske in Gosposke ulice. To hišo je svojočas prodala občina dr. Franzu pod pogojem, da jo podre, razširi ulico in zgradi na tem mestu trinadstropno palačo. Z ozirom na to, da je dr. Franzu lani pogorel mlin, se mu podaljša rok za eno leto do 1. aprila 1924. Če do tega roka ne začne graditi, pripade hiša zopet v lasti mestne občine.

Pravilnik za šolskega zdravnika se odobri. Šolski zdravnik mora vsrčiti zdravniški pregled otrok in šolskih profesorov, dajati starišem nasvete in prirejati na solah zdravniška predavanja. Nekaterim ugovorom zoper odmero prekomerne porabe vode se ugodi, ker ni dokazana krivda hišnih gospodarjev in je šla voda vsled napak pri vodovodu (počene cevi, pokvarjeni vodomeri itd.) v zgubo.

V občinsko zvezo so bile sprejete štiri osebe. Ugovor »Orienta« zoper naloženo globo, ker je zidal brez stavbenega dovoljenja, se zavrne.

Po dolgem času so prišli v današnji seji na vrsto številni ugovori zoper naloženo globo radi malomarnega pobiranja pončnjaškega (dinarnega) davka. Odsek je predlagal, da se nekaterim z ozirom na to, da so kaznovani šele prvič, kazen nekoliko zniža. Občinski svet, Bahun je proti znižanju, povdarjajoč, da potekajo te globe uprav iz one dobe, ko so gostilničarji vprizorili pravcati odpor proti temu davku. Zato naj se potrdi prvotno odmerjene kazni. Obč. svetnik Weigl predlaga, naj se ta davek po vzorcu drugih mest pavšalira. Župan pravi, da je treba eno leto preizkusiti, da se lahko ugotovi povprečni znesek, ki bo odpadel na posamezne gostilničarje. Med drugimi je kaznovan kavarnar Klesič s 5250 dinarji. Kazen se mu je znižala na 2000 dinarjev. Tudi hotelir Friedl (hotel »Merano«) je moral plačati 1000 D globo.

Narodnemu gledališču se izplača polovica v proračunu vpoštete podpore v znesku 50.000 Din.

Predlog za zvišanje klavniških pristojbin se odkloni.

Tržno nadzorstvo je sedaj precej pomankljivo. Sklene se izvežbati za ta posebnega uradnika, ki se ga bo poslalo v šolanje na Dunaj. Na trgu se uvide tržni čas in oddeli branjeve od kmetice, da se prepreči prekupovanje. Krošnjarenje je glasom tržnega reda prepovedano.

Ob 22.30 zaključil župan javno sejo, na kar se je vršila še tajna seja.

Mariborske vesti.

Maribor 10. marca 1923.

Kako so delali klerikali za občino. Skoraj poldrugo leto je bil dr. Leskovar pravni zastopnik mestne občine in predsednik pravnega odseka, katerega je tvoril — sam. Kljub temu, da so ostali člani odseka tekom časa odstopili, je bil dr. Leskovar »sklepčen« in ni smatral za potrebno, da bi opozoril obč. svet na to, da je ves pravni odsek — on sam. Nemočno je predlagal in vlagal tožbe, pripočel pravde, ki jih je občina izgubila in je morala plačati tudi vse pravne stroške. Seveda je dr. Leskovar vlekel za to mastne nagrade — govori se o stotisočih kronah. Druge zadeve, ki niso nič »nele«, je puštil ležati po celo leto in novi odsek mora sedaj reševati njegove zastanke. Vprašamo pa, kdo plača te izgubljene pravde in dr. Leskovarjeve mastne nagrade? Ali ne oni davkoplačevalci, za katere so klerikali navidezno toliko potegujejo in jih rešujejo pred davčnimi bremenii? Kateri drugi občinski svetnik je še občino tako izkoriščal kakor dr. Leskovar. Nobeden, ker to znajo samo klerikali.

Še enega raznašalca bo baje nastala mestna občina mariborska, ki bo tja prbu nosil zapisnik o občinskih sejah, zlasti po Koroški cesti, da ga bodo klerikalni občinski odborniki krog Cirilove tiskarne lahko večkrat pregledali. Dr. Jerovšek namreč nima časa, da bi se zanimal za take stvari, ker mora po shodih in se baje rad vozi v Zagreb. Ker potem seveda nima časa, da bi prihajal k občinskimi sejami, ki pregledujejo zapisnik, pa ne verjame, doživi večkrat kako bla-mažo, kakor n. pr. pri včerajšnji seji, ko je zahteval, naj se zapisnik »popravi«. V zapisniku je namreč huda pomota, ker je baje nekaj zabeleženo, dasiravno se je takrat razkoračil, kot petelin na dvorišču. Občinski svet pa je rekel: jok! Kar se je govorilo, ostane v zapisniku, če tudi morda ni bilo dobro, — da se je govorilo!

»Naša vasa na svinjskem sejmu.« Včeraj je delil neki od novopečene radikalne stranke najeti hlapec na svinjskem sejmu »Našo vasa«. Res, daleč smo prišli. Voditelji se v razpoloženih trenutkih štejejo med k.... svoj časopis pa delijo po svojih agentih na sejmšču za ščetinarje. Smešno, smešno, a pravzaprav popolnoma naravno. Neznajčni politiki in pa kosmati baski imajo nekaj skupnega: debelo in kosmato kožo.

Knez Windischgrätz komandira dalje. Danes se je oglasila pri okrajnem glavarju dr. Lajncu deputacija kmetov iz Gornje Polskave pod vodstvom župana Uranjeka ter se je pritožila zaradi nasilstva proti posestniku baronici Post. Pritožili so se tudi radi pisma, katero je pisal odstavljeni oskrbnik Windischgrätzov in v katerem ljudstvu grozi, da bo novi sekvester še bolj strogo postopal proti posestniku baronici Post in da bodo imeli še večje stroške.

Podružnica Jugoslovanske Matice ima svoj III. redni občni zbor v ponedeljek dne 12. tm. ob 20. uri v restavraciji Narodnega doma z običajnim sporedom. Na zboru bo poročal tudi glavni tajnik pokrajinskega odbora g. Mahkota. Prosimo člane, da se mnogobrojno udeležijo občnega zbora!

Dragocene knjige je v zadnjem času nakupila »Ljudska knjižnica«, da lažje udovolji željam in potrebam vseh svojih čitateljev. Med njenimi novostmi omenjamo Bölschejevo slovito delo »Das Leben in der Natur«, ki stane sedaj 300 dinarjev. Upamo, da bodo pri-jateljci ljudske izobrazbe cenili njeno delo in jo spričo dan za dnem naraščajoče draginje na knjižnem trgu podarili z izdatnimi prispevki. Vsi, ki želijo poživiti leto, bližajočo se, najladi v dru-

žbi duhovitih pisateljev in mislicev, naj pridejo v »Ljudsko knjižnico«, kjer dobe njihova izbrana dela.

Le naprej, o! le naprej, dokler je še vetra kej... v radikalnih jadrnih. Obrtniki, ki se želijo prodati za prazne pene gg. radikalcem, kar k njim. Mariborski klepar Nipič, ki se jim je prodal, je dobil plačilo. Imenovali so ga sekvestrom tovarne za dušik v Rušah namesto gosp. Pogačnika. Kaj zato, da bodo sekvestri v kratkem ukinjeni. Samo da se ljudem, ki ne znajo misliti preko svojega nosa, nasuje peska v oči. Kdo še hoče postati sekvester? Kar v tajništvo NRS k gosp. Grasselliju!

Nabavljajna zadruga državnih namočencev. Stolna ulica 5 razdeljuje od Saveza došlo moko, ter naročni sladkor za nečlane in drugo izdajo sladkorja za člane vse po nižnjih cenah — samo še do 16. marea. Členjeni člani zadruge in isti nečlane, kateri so sladkor naročili in še blago niso sprejeli se naprošajo, da ga odnesejo brezpogojno do 16. t. m., ker se od 17. marea naprej tega sladkorja in te moke ne bode več izdajalo. Kedar pride nadaljni cenejši sladkor in cenejša moka, bo pravočasno objavljeno.

Občni zbor mariborske podružnice SPD se vrši v torek dne 13. marea t. l. ob pol 20. uri v restavraciji Narodnega doma. Odbor.

Rešitev iz stanovanjske katastrofe. 40.000 K nagrade samo za pre-skrbo stanovanja. Dnevno čitamo te oglase skoro v vseh listih, a vlada še ne vidi, da tiči za temi inserati neizogibna katastrofa. Najlepši stavbeni načrti so neizvedljivi, ker v bankah ni denarja niti za nujne trgovske kredite. Ljudje so izgubili zaupanje, kdor ima denar, ga hranj raje doma ali ga izposojujejo sami. Ako naj ostane še dalje pri tem stanju, je neizogibno ne le stanovanjska katastrofa nego tudi splošen polom za vso obrt in podjetja, ki so navezane na gradbeno delo. Že izdelan projekt gradbene banke se je moral odložiti ravno vsled pomanjkanja večjega kapitala. Torej ni nobene rešitvi pred bližajočo se katastrofo? Da rešitev saj za gotove sloje je mogoča z ustanovitvijo kreditne gradbene družbe. Kdor se za to rešitev zanima, je vabljen k predavanju v nedeljo dopoldne ob 10. uri v Mestnem kinu in na sestanek v ponedeljek večer ob četrt na 20. uro v pisarni Mar-Stan.

Mariborska krajevna skupina zveze industrijalcev vabi vse svoje člane za ponedeljek dne 12. tm. ob 3. uri popoldne v malo Götzovo dvorano k izredno važnemu sestanku. Program obravnav se-stoji iz 16 točk, ki živo zadevajo v interese celokupne industrije na slovenskem ozemlju, zlasti se v mariborski oblasti, in ki bodo tvorile gradivo pri pogajanjih za definitivno trgovskoe pogodbo med našo kraljevino in republiko Avstrijo. Vsled tega se pozivljajo člani k zanesljivi polnoštevilni udeležbi, da izkoristijo to važno priliko ter iznesejo posebne potrebe in želje svoje stroke, katere bo sedaj mogoče uveljaviti s solidarnim nastopom interesentov. Dr. Pipuš, tč. predsednik.

Plesni odsek izobraževalnega društva privatnih nastavlencev v Mariboru naznanja tem potom vsem članom, da se vrše perfekcijski plesni večeri vsak četrtek in vsako nedeljo ob pol 20. uri zvečer.

Podružnica Jugoslov. Matice v Mariboru ima svoj III. redni občni zbor v ponedeljek dne 12. marea ob 20. uri v restavracijskih prostorih Nar. doma z običajnim sporedom. Poročal bo tudi glavni tajnik pokr. odbora g. Mahkota. — Prosimo članstvo, da se v obilnem številu udeležijo zbora. — Odbor.

Drugi sonetni večer. Naša domača umetnica gospa Brandl-Pelikanova priredi skupno z g. Frischom dne 4. aprila drugi sonetni večer z novim vspešnim. Občinstvo se opozarja na to, da se prireditev ne objavlja z lepaki. Predprodaja vstopnic se vrši pri Höferju v Šolski ul.

Nova fajakarska tarifa v Mariboru, ki je stopila v veljavo 23. febr. in ki nam jo je podalo v objavo okr. glavarstvo, je žal za obseg našega lista preobširna. Sicer pa mora biti novi maksimalni cenik v notranjosti vsakega voza.

Najlepše romane in druge raznovrstne knjige iz svetovnega slojstva v vseh jezikih izposojuje proti neznatni izposojnini »Ljudska knjižnica« v Narodnem domu. Knjižnica kupi takoj po izidu novo slovensko kr...

Prošnja usmiljenim srcem! 77-letna starka, ki dobiva od mestne občine mesečno le 60 kron podpore, in leži že 10 mesecev bolna v postelji, prosi usmiljenega srca za podporo, bodisi v živilih ali denarju. Starka je popolnoma onemogla in brez vseh sredstev. Naslov v našem uredništvu, kjer se sprejemajo tudi darovi.

Seznam izbranih obrtnih pravic meseca februarja 1923. Quandest Erna, Gosposka ulica 4, trg. z meš. blagom; Temerl Marija, Stolna ul. 5, obrt ženskih roč. del, predtiskanje, belošivanja ter prodaja zadevnih potrebščin; Weber Al., Vrhanova ul. 30, trg. z živino; Fox Polish komp., Trstenjakova ul. 15, izdelovanje čistila za čevlje; Strausgiti A., Glavni trg 9, pekovska obrt; I. Wagner-Verhonnig, Vojašniška ul. 2, agentura v lesni stroki; Punčuh Marija, Koroška cesta 34, branjarja; Lampo Edvard, Aleksandrova cesta 83, trg. z mešanim blagom na drobno; Pirich Karol, Jurčičeva ulica 8, trg. s predmeti prostega prometa, ki niso vezani na usposobljenost; Bizjak-Završnik, Dravska ul. 10, elektromehanična obrt.

Izgubljeni predmeti. Od 16. do 28. februarja so bili pri polic. komisarijatu v Mariboru prijavljeni sledeči izgubljeni predmeti: sveženj ključev; črna usnjata listnica z večjo svoto denarja; črna usnjata denarnica z manjšo svoto denarja; črna usnjata listnica z vsebino 750 Din.; kolek za 250 D in razne listine; rujava usnjata denarnica z vsebino 20 D; usnjata moška rokavica z belo kožuhasto podlago; usnjata črna listnica z vsebino 21 D 50 para; usnjata črna listnica z vsebino 3 D 25 para in 2 znamki po 1 D; ženska ročna torbica, zelenkaste barve na eni strani iz morske školke (bisernice) z ročnimi deli; moški klobuk.

Najdeni predmeti. Od 16. do 28. febr. t. l. so bili oddani pri kr. polic. komisarijatu v Mariboru sledeči najdeni predmeti in se zamorejo dvigniti: manjša svota denarja; ženska srebrna zapestnica; pes volčje pasme; sveženj ključev; 2 ključa; srebrna ženska ura; denarnica z večjo svoto denarja; sveženj ključev; preveza (šerpa); beli petelin.

Pazite na otroke! V eni zadnjih številkih smo poročali, da je našla policija na cesti triletnega otroka, ki je taval po mestu. Včeraj je na Slomškovem trgu povozil nekega petletnega otroka, ki je sam hodil po trgu, kolesar. Krivda temu ni samo kolesar, temveč predvsem starši, ki puščajo tako male otroke same na cesti.

Na cesti obležal. Nek Hausenbach iz Selnice ob Dravi se je v gostilni Wouch na Koroški cesti tako nalezal božje kapljice, da je po policijski uri, ko je gostilno zapustil, pred gostilno na cesti obležal. Dobil je za svojo pijanost pri policiji primerno nagrado, gostilničar pa se bo zagovarjal pred sodiščem, ker je dal že pijanemu pijajo in ga pustil v tako pijanem stanju na cesti.

Prijeti vlomilci. Decembra meseca lanskega leta so neznani vlomilci vdrli v stanovanje posestnika Alojzija Krefta v Olešavcih ter odnesli razne stvari, obleko in drugo v skupni vrednosti 19.030 kron. Zasedovanje storilec je bilo dolgo časa brezuspešno. Te dni pa je orožništvo aretiralo tri eiganje iz Prekmurja, pri katerih se je našel še del ukradenega blaga. Vsi trije so bili izročeni sodišču.

Brzjojavka ministrskega predsednika Pašiču. Minister n. r. dr. Vekoslav Kukovec je poslal ministrskemu predsedniku Pašiču o priliki njegovega izleta v Ljubljano brzjojavko sledeče vsebine: Prosim Vas, da Vaša vlada izpusti iz zaporov okrožnega sodišča v Mariboru kralju in državi zveste nacionaliste. Dr. Vek. Kukovec. — Nadalje je brzjojavil dr. Kukovec ministrskemu predsedniku Pašiču: Prosim Vas, da v Ljubljani zaslisiš v hotelu »Lloyd« stanujočega Rusja Polanskega zaradi kršenja njegove osebnosti svobode s strani Vaše vlade. Dr. Vek. Kukovec.

Kavarna »Beograd« je danes v soboto odprta do 2. ure popoldne.

Prof. Egon Kubiček svira v soboto in nedeljo v Park-kavarni. Začetek ob 20. uri zvečer.

Hotel Halbwidl. Vsako nedeljo jutranji in večerni koncert.

Klub kolesarjev in motociklistov »Peruna« vabi vse svoje člane na širši sestanek danes dne 10. marea t. l. ob 20. uri zvečer v restavraciji »Maribor«, Grajski trg 1.

Seznam izdanih obrtnih pravic meseca februarja 1923. Vid Murko, Meljska cesta, prevažanje tovorov; Šoštarč Iv., Pristaniška ulica, kovaška obrt; Ferlež Leopold, Zidovska ulica 11, obrt godcev; Toroš Anton, Meljska cesta, špedicija; Jare Josipina, Frankopanova ul. 5, trg. z meš. blagom; Čoš Franjo, Cankarjeva ul. 15, obrt mesarjev; Pahor Ivan, Vrtna ul. 8, trg. z mešanim blagom; Gustin Lina, Cafova ulica 7, prodaja kruha, mesa in slaštic; Mubič Marija, Kopališka ul. 19, šivilja; Temerl Marija, Stolna ul. 5, obrt ženskih ročnih del, predtiskanje, belošivanja ter prodaja zadevnih potrebščin; Bah Ivan, Glavni trg, mesar; Klun Anton, Gregorčičeva ul. 12, trg. z dež. pri-delki, mlevskimi izdelki in žitom; Rebolj Ivan, Vodnikov trg 3, izdelovanje orgelij; Skot Martin, Koroška cesta 106, izdelovanje perila in pletenin; Draučbacher Franjo, Glavni trg, mesar; Vlašič Vladimir, Gosposka ul. 13, trg. z fotograf. potrebščinami; Holler Karol, Jurčičeva ul. 6, trg. s predmeti prostega prometa na debelo; Toman in Reich, Trstenjakova ul. 25, izdelovanje čistila za čevlje ter drugih čistil; Kuljiš Jakob, Gregorčičeva ul. 8, trg. z vinom in dalmatinskimi oljem, juž. sadjem na debelo ter prodaja vina v zaprtih steklenicah; Požar Anton, Vrtna ul. 17, vrtnar; A. Strausgiti in dr., Glavni trg, pekovska obrt; I. Wagner-Verhonnig, Vojašniška ulica 2, izvoz lesa in gozd-nih proizvodov; D. d. združenih pivovar-zen Zalec in Laško v Laškem, Aleksan-drova cesta 12, zaloga piva. Koncesije: Plenkovič Ivan, Vetrinjska ul. 3, gostiln. obrt, prodaja jedil ter točenje vina, piva in sadjevea; Jagrič Ivan, Barvarska ul. 5, postrešček.

Narodno gledališče

Repertoire:

Sobota, 10. marca. Zaprto.
Nedelja, 11. marca ob 15. uri »Mirča«, izv. znižane cene. — ob 19. in pol »Pri treh mladenkah«, izv.
Ponedeljek, 12. marca. Zaprto.
Torek, 13. marca. Kovarstvo in Hu-bezen, C (kuponi). Premijera.

—□—

Gg. abonente narodnega gledališča. Ker je s. 1. febr. 1923 že potekel rok za vplačanje drugega obroka, se naprošajo vsi gg. abonente, da tozadevno plačilo poravnajo pri gledališki blagajni, posebno se ker ima uprava mnogo plačilnih obveznosti, ki jih mora v najkrajšem času poravnati.

Dramatična šola. Vsi oni gg., ki so se osebno ali pisмено javili za Dramatično šolo, naj se blagovolijo javiti v soboto 10. marca ob 7. uri zvečer na odru tuk. gledališča. Pri tej priliki se lahko prijavijo še vsi dosedaj neprijavljeni, ki imajo veselje do gledališke umetnosti.

Nedeljski predstavi. Popoldne 11. t. m. se vrši ob jako znižanih cenah in zadnjič v sezoni patriotska drama (Mirča, Zvečer pa se vprizori zelo zabavna in priljubljena opereta »Pri treh mladenkah« (»Dreimäderlhaus«).

Kultura in umetnost

x Parma: Urh, grof celjski. Včeraj se je vršila tretja repriza te opere, s katere uprizoritvijo ob priliki skladateljeve petinšestdesetletnice smo se v poročilu le v splošnem bavili. Slavno poročilo naj bo odsev notranje razpoloženosti, kakor je tudi slavnost na sebi izraz čuvstev, ki jih gojimo napram ustvaritelju umetniškega dela. Včerajšnja uprizoritev opere ni pokazala tistih nedostatkov, ki so bili pri premijeri tako mučni; vendar moramo omeniti sledeče: Marjeta (ga. Mitrovičeva) podaja svoje glavno vlogo z velikim razumevanjem in ljubkostjo. Želimo pa, da opusti tisto pritegovanje k višjim tonskim legam, kar napravi petje v umetniškem oziru neizrazito in nasprotuje načelom umetniškega petja. Osobito v prvem aktu, pri inace učinkoviti ariji, je bil ta nedostatek zelo občutljiv in kaj rada se taka razvada vgnezditi tudi pri drugih. Intonacija bodi precizna in značilni toni višjih leg naj bodo brez pritegnjenih tonov. Ivan (g. Jež) je kot diletant podal kmetkega fanta z nekako realnostjo. Ti večkrat v izraževanju svojih čuvstev niso posebno temperamentni na zunaj, ampak bolj zdržni, mirni in preračunljivi. V pevskem oziru je z ozirom na to, da anani ...

pram premijeri napredoval. (Ali so v to poklicani faktorji kaj razmišljali o uzrokih takratne distonacije? Škoda se nam že zopet zdi, o zadevi rampe še izgubiti besed). Pengar (g. Čipič) ima kot diletant na gledališkem odru že malce daljšo karijero za seboj ter se prav spretno vglubi v svojo vlogo. Ima prijeten organ in očitno napreduje. V Jerici (gdč. Kogojev) so podani pogoji za uporabljivo moč. Pač pa bo treba vsestranskega in vztrajnega šolanja, vsled česar jo ne maramo prezgodaj hvaliti. Glavno osebo, Urha, je kreiral g. Arhipov. V pevskem oziru prav zadovoljivo. V igralskem oziru pa nam je kot moški vitez-dostojanstvenik v 3. dejanju mnogo bolj ugajal, kot pa kot zaljubljen pustolovec v drugem dejanju, kjer si hoče pridobiti naklonjenost kmetijskega dekleta. V praksi bi moral že in slika iz realnega življenja naj bi bil v takih slučajih kazati več temperamenta gledališki oder. Sedaj pa h kardinalni točki tokratnega poročila — k zboru. Zbor ima ravno v tej operi važno mesto in to v vseh dejanjih. Dočim se ženskem zboru vidi, da se potrudi, ustvariti nekako naravno sliko dotične situacije, manjka pa to moškemu zboru. Sedaj, ko je v pevskem oziru za precej izšolan, je že čas, da se začne gibati. Vse scene, kjer je moški zbor nastopal, niso napravile v dramatskem oziru prav nobenega utisa. In uprav v tej operi je toliko hvaležnih scen, katere bi režija lahko uporabljala v dramatsko izšolanje zboru. Recimo v prvem dejanju, položaj z romarjem, katerega so razkrinkali; v drugem dejanju, scena z grofom, katerega ujamejo in ki naj tvori nekaj dramatski višek. Vse je bilo leseno in neokretno, tako da človek, ki ni že poprej orijentiran glede sebi, ne, ni dobil prav nobene jasne slike, čemu vendar ti možje več ali manj stoje na odru in od katerih tu pa tam eden privzdigne roko ali pa drugega malce pogladi in potisne. In v tretjem dejanju, na slavnostnem prostoru. Na pa tam so bili opazovani znaki kakega smotrenega kretanja, potem pa — mirna Bosna. Treba bo torej začeti s sistematičnim šolanjem in uprav pričujoča opera bi lahko služila v ta namen. Gledališče je bilo dobro obiskano in pričakovati je, da se doživimo nekaj repriz. Gotovo pa je, da je ta opera za Maribor tistega pomena, kakor v tej sezoni za Ljubljano Foersterjev »Gorenjski slavček«.

H. D.
x Ljubljanski Zvon ima v svoji drugi številki sledečo vsebino: Dr. Jože Glonar zaključuje svojo instruktivno razpravo o lepi knjigi, Marija Kmetova prinaša nadaljevanje romana »V metežu«, dr. Ivan Prijatelj pa v svojem eseju »Poezija, mlade Poljske« podaja portrete pesnikov Mirijama in Langeja ter Jana Kasprovicza. Zlasti podoba zadnjega, enega najpomembnejših in najglobokejših pesnikov sodobne poljske literature, je obrtana v svoji prijatelju lastno plastiko in nazornostjo. Ivan Rozman je objavil nekaj uspelih aforizmov pod naslovom »Nova erotika«, vzetih iz zbirke, ki v kratkem izide. Miran Jare nadaljuje svoje »Črne čarodejce«, Ivan Zorec pa je pričel objavljati sveže pisane ljubezenske slike pod skupnim naslovom »Ljubice tri«. Igo Gruden ima močno, ritmično razgibano pesem »V brezupni uri«, Mirko Pretnar pa nekaj svojevrsnih, tagorejevsko nežnih verzov pod naslovom »Pričakovanje« in »Še nekaj«. V »Književnih poročilih« ocenjuje dr. Ferdo Kozak Gradnikovo pesniško zbirko »Pot bolesti«, mladi Seliškar pa Vodnikovo pesniško zbirko »Žalostne roke«. J. P.—k. piše o Zorčevi noveli »Zmote in konec gospodične Pavle«, dr. Josip Tomišek pa o Orlovi kriminalni povesti »Pasti in zanke«. Vseučiliški profesor dr. A. Gavazzi je temeljito in temperamentno obračunal z Randijevo italijansko knjigo »La Jugoslavica«. V »Kroniki« pa zlasti opozarjamo na strokovno in zanimivo Stritofovo poročilo o dosedanjih predstavah ljubljanske opere. — Vsebinske revije je torej dovolj pestra in aktualna, da naj vsak omikanec, ki se zanima za razvoj slovenskega slovstva, poseže po nji. Naročnina stane letno Din. 90.—. Toplo priporočamo.

Ljudska knjižnica Narodni dom, I. nadstr.

posljuje ob nedeljah od 1/10.—1/11. ure
in ob četrkih od 18.—1/20. ure
mladin. oddelek ob sobotah od 18.—19. ure

Sport.

: POLNP. V mesecu aprilu je določen olimpijski dan LNP in sicer: dne 8. aprila reprezentanca Celja proti reprezentanci Maribora v Mariboru; dne 15. aprila revanš v Celju. Z ozirom na sklep poslovnega odbora LNP se 8. aprila v Mariboru ne sme vršiti nobena druga sportna prireditev, na kar se vsi klubi izrecno opozarjajo. — Seje pododbora se bodo vršile vsak torek ob 20. uri v posebni sobi restavracije »Grajška klet« in se po časopisih ne bodo oznanjevale. — Vsi dopisi na pododbor naj se pošiljajo na naslov: Janko Hrast, Maribor, II. art. podoficirska šola.

: I. SSK »Maribor«. Vaja prvega in rezervnega nogometnega moštva ISSK »Maribor« se vrši v nedeljo dne 11. tm. popoldne od pol 15. do pol 16. ure v Ljudskem vrtu. Vsi igralci morajo biti ob navedenem času na svojem mestu. — Kapetan.

Porotno sodišče.

Uboj na Laznici.

Dne 29. januarja t.l. je popivalo v Rottnerjevi gostilni na Laznici več fantov iz Limbuša, med njimi tudi Anton Kokol, posestnikov sin v Limbušu. Pri plačevanju je prišlo med fanti in gostilničarko radi nekega razirganega 100 dinarskega bankovca do prekanja. Med tem je prišlo v gostilno več fantov iz Bistrice, med katerimi se je nahajal tudi današnji obtoženeц Anton Tomšič, kurjač pri Kobijevi žagi na Laznici. Drugi navzoči gostje so prigovarjali vstopivšim, naj napravijo red in naženejo limbuške fante. Bistričani, že malo vinjeni, si niso dali dvakrat reči. Šli so ven in odtrgali od bližnjega plotu vsak po eno lato in se spravili nad limbuške fante, ki so začeli takoj bežati. Obtoženeц je dohitel umrlega Kokola ter ga udaril z lato s tako silo po glavi, da se je Kokol na mestu nezavesten zgrudil na tla. Tomšič se je nato vrnil v gostilno ter se pohvalil, čes, onega s »šekasto« kapo sem tako udaril, da se je kar zvrnil na tla. Nezvestnega Kokola so prepeljali v Limbuš, kjer je nastopnega dne umrl. Obdolženeц priznava, da je tekel za umrlim in ga udaril, trdi pa, da se je Kokol ustavil in se obrnil proti njemu. Porotniki so vprašanje na uboj potrdili, vsled česar je bil Tomšič obsojen na 18 mesecev težke ječe.

Sokolstvo.

Poljsko Sokolstvo.

Po osvobođenju bratskega poljskega naroda se je pričelo poljsko Sokolstvo izredno hitro razvijati. V savez, ki ima svoje sedišče v Varšavi, so se organizirale številne nove župe, med katerimi deluje najbolj živahno in agilno gališka, ki je obstojala tudi že pred svetovno vojno kot savez poljskih Sokolov v Lvovu. Lansko leto je priredilo poljsko Sokolstvo tudi svoj prvi večji zlet velikopoljske župe v Poznanju. V Poznanju je obstojal poljski Sokol tudi že pod nemško vladno, samo da ni smel biti včlanjen v avstrijskem poljskem Sokolskem savezu, ker da ni smel nositi sokolskega kroja, ampak posebno sportno uniformo. Sokoli v Nemčiji so bili organizirani istotako kakor ostali Sokoli, a razen na Poznanjskem in v nekaterih drugih krajih je bilo poljsko Sokolstvo izborna organizirano tudi v Vestfaliji, kjer so tvorili Sokolska društva poljski rudarji. Sedaj so se Poljaki bivših nemških pokrajin organizirali kot Velkopolska sokolska župa v Poljskem sokolskem savezu. Lanskega zleta v Poznanju se je udeležilo do 10.000 Sokolov, Sokolice in naraščaja, tako da je bil ta zlet pravi triumf poljske sokolske misli v nekoč skoro docela pomrčenem mestu. Drugi večji sokolski zlet je bil lansko leto sokolski zlet Šleske sokolske župe v Katovicah, katerega se je udeležilo preko 2000 Sokolov, Sokolice in naraščaja. Zlet je mnogo pripomogel do populariziranja sokolske ideje v poljski Šleziji, kjer je Sokolstvo še mlado. Lepo se je razvilo po vojni poljsko Sokolstvo tudi v Ameriki, kjer je tudi že poprej uspešno delovalo. V severni Ameriki obstoja preko 300 poljskih Sokolskih društev, ki so organizirana v 15 župah ter imajo krog 15.000 članov, članic in naraščaja.

Najlepše je med vsemi lanskimi zleti poljskega Sokolstva uspeli zlet Malopoljske sokolske župe v Lvovu, ki je bil obenem tudi jubilejni zlet lvovskega Sokola, ki je ob tej priliki slavil svojo 55. letnico. Gosti so prišli iz vseh delov Poljske, a mesto je bilo na čast Sokolom vse v zastavah. Ob tej priliki se je vršila tudi sokolska razstava, ki bo tvorila temelj sokolskemu muzeju in arhivu v Lvovu. Zleta so se udeležili tudi razni ministri, zastopniki mesta in vojske. Poljski sokolski savez v Varšavi je zastopal br. Stanislaw Biega, namestnik starešine saveza, ki je pred mnogimi leti deloval na sokolskem polju v Lvovu. V svojem slavnostnem pozdravnem govoru je Biega omenil tudi prve ustanovitelje poljskega Sokolstva, med katerimi so bili tudi nam dobro znani: Franjo Hochman, Anton Durski, Edmund Cerar in Ksaver Pišer. Sokolstvo je obiskalo tudi grobove Sokolov-legionarjev ter prisostvovalo svečanosti odlikovanja lvovskega Sokola z vojnimi križcem za zasluge pri obrambi Lvova pred sovražnikom. Vršila sta se dva velika nastopa, pri katerih je pri prostih vajah sodelovalo krog 1300 članov, članic in naraščaja. Razen javnih nastopov so se vršile tudi prvenstvene tekme v lahki atletiki in raznih igrah ter v nogometu na igrišču sportnega kluba »Pogonj« ter na orodju v telovadnici. Povorke po mestu se je udeležilo preko 2000 Sokolov, Sokolice in naraščaja ter 70 jezdecov. Na tem zletu ostalo Sokolstvo ni bilo zastopano. Tako niso bili zastopani Čehi vsled neurejenosti političnih razmer med obema slovanskima republikama Češkoslovaško in Poljsko ter se je radi tega češko Sokolstvo abstiniralo. Prisostvovala pa niso tudi druge slovanske sokolske organizacije.

Malopoljska (gališka) sokolska župa je imela lansko leto 15 okrožij s 107 društvi in 10.410 člani, članicami in naraščajem. Za časa vojne je zaspalo 30 društev. Organ župe je »Przewodnik Gimnastyczny Sokola«, ki izhaja v Lvovu že 39 let, urejnjeta pa ga br. Stanislaw Walek in br. dr. Malaczynski. Stareša Malopoljske župe je Tadeus Powidzki, starešina Sokola-matrice dr. Josip Borowiec, vodja župe dr. Vladimir Swiantkiewicz, a vodja Saveza Poljskega Sokolstva je br. dr. Rucinjski.

Gospodarstvo.

J. Zadravec:

Obrtništvo in konkurenca.

Konkurenčno vprašanje je dandaneš, ko se vsakomur po bogastvu in dobičku sline cedijo, eno izmed najvažnejših eksistenčnih vprašanj našega obrtništva. Nova podjetja, nove obratovalnice rastejo kot gobe po dežju, — vse stremi za osamosvojitvijo. So to posledice vojne dobe, znaki našega novim razmeram neodgovarjajočega obrtnega reda, največkrat pa tudi pomanjkanje treznega premišljanja s strani obrtništva samega. Kdor opazuje razmere na deželi, bode mi priznal, da naše pomočništvo, komaj da dovrši predpisane mesece, stremi za obrtnim listom. Naravnost neprimerno se množe v zadnjem času prošnje za dispense — pravcat lov na izrabljanje s cesarskim ukazom od 5. decembra 1915 medvojno vpeljane olajšave. Oproščeni mersarski učenci, kateremu se po izučitvi stoječemu izven svoje stroke skozi 6 let pred vojno niti sanjalo ni, da bode kedaj prijavil svojo obrt, se spomni olajšav cesarskega ukaza, jih izrabi s svojo vojno udeležbo ter zahteva pregled predpisane znanja. Celo vrsto takih cvetk iz zadnje dobe bi lahko naštel. Vse premalo polaga pomočništvo vrednosti na daljšo, temeljitejšo prakso, vse premalo ga vleče v svet, da si svoje znanje spopolni ter da si pridobi podlago za svoj strokovni napredek. Izvzemši maloštevilne izjeme pogreša naše obrtništvo vsled pomanjkanja strokovnih šol stanovskemu razvoju potrebno podlago. Ti dve okolnosti in dejstvo, da je še vedno več kot preveč nelegitimne obrti, upliva na njegovo stabilno neugodno in naravno je, da bode tudi obrtnik moral začeti misliti na sredstva, kako mu je zmagati v konkurenčnem boju.

Cilj posameznika je, doseči vsaj oni dobiček, ki mu omogočuje obstanek. Sredstva za to se bistveno razločujejo: eni iščejo svoj dobiček z visokimi cenami, drugi s slabim izdelkom, tretji —

po nacionalno mešanih krajih — s svojo narodnostjo ali morda celo strankarsko pripadnostjo. To velja samo prizadetim. Nobeno teh sredstev ne smatram za dobro. Ob dandanašnjih časih nikdo rad ne plačuje previsokih cen. Slab izdelek se maščuje sam nad seboj. Narodna ali strankarska pripadnost pa tudi ni trajno uspešno sredstvo. Praksa nas uči, da si s tem odjemalce odtujujemo v škodo svojo in celokupnega obrtništva. Pot do našega cilja je sicer trnjeva, kulminira pa v poglavitnem: 1. V pazljivosti ob nakupu surovin in izvrševanju naročil. 2. V štedenju in stopnjevalnem razširjanju obrata brez prevelikega zadolženja in povečanja stroškov. 3. V stalnem spopolnjenju znanja v izberi in vzgoji dobrega pomočništva.

Pameten obrtnik bode si blago in potrebitne naročeval le pri onih veletržnih in tovarnarih, ki stavijo najugodnejše pogoje. On bode stalno informiran o tržnem položaju. Pozorno bode sledil izpremembam cen in vsemi važnejšim pojavom na gospodarskem polju. Radi zmanjšanja stroškov in za dosego ugodnejših cen bode stremel za tem, da pridobi svoje stanovske tovariše za kako skupno akcijo, zlasti če gre za kak priložnostni nakup ali sicer za kak dragi predmet, na primer stroj. Vsako, še tako malo priliko bode porabil za znižanje stroškov, odnosno za izboljšanje izdelkov. Šel bode z eno besedo »h kovaču in ne kovačku«, če hoče pospešiti svoj obrat. Z največjo paznostjo bode skrbel za izvrševanje naročil, da ugodni svojim odjemalcem glede dobavnega roka in glede kvalitete izdelkov. Pri izrabljanju konjunktur naj ne bode prevelik sebičnež in naj ne pozabi pregovora, ki pravi: »živi in pusti, da živi tudi drugi«.

Neobhoden življenjski pogoj obrtništva je, da štedi. Le prevečkrat najdemo zlasti v vinskih krajih v tem pogledu prikazni, ki stoje izven cilja po izboljšanju razmer. Usodepolno je za vsakogar, ki zgubi ravnotežje med »dobiti in dati«, med imetjem in dolgovi. Dobremu delu, dovoljvi postrežbi pa sledi nedvomno razširjenje kroga odjemalcev. Ohraniti si stare odjemalce in si pridobiti nove, naj ostane princip vsakega poštenega obrtnika. Razširjanje odjemalcev bode povzročilo povečanje obrata, pomnožitev delavnih sil in prirastek na dobičku. Ne laskam nikomur, če trdim, da je umetnik oni, ki zna kar najbolj ekonomsko izrabljati vse produktivne sile svojega podjetja, ki jih ve navašati k natančnemu in vestnemu izvrševanju dolžnosti in jih ne pušča nezaposlenih. Če je komur, je nedvomno tudi obrtniku čas — zlato. Skrben obrtnik bode skušal pred vsem s svojimi prihranki povečati svoj obrat. In v kolikor mu to ni mogoče, bode s trezno premišljenostjo najel potrebno posojilo in to le v toliko, v kolikor nujno zahteva povečanje njegovega obrata, na podlagi racionalnega izkoriščanja proizvodnih sil. Glede tretje točke, katero sem uvodoma kot pogoj za zdrav razvoj obrtništva omenil, bodi mi dovoljeno, da ugotovim, da ravno v tem oziru posveča naše obrtništvo vse premalo pažnje za napredek. Le redke so izjeme, da najdemo med obrtništvom kak strokovni list in kako žalostno je dejstvo, da ima edino glasilo slovenskega obrtništva tako malo naročnikov. Čitanje strokovnih listov, naj si bodejo isti v kateremkoli jeziku, je potrebno, katere bi se vsak posameznik v največji meri zavedati moral. Naročitev slovenskega obrtnega glasila »Obrtni Vestnik« smatram pa kot moralno dolžnost slovenskega obrtnika. Vodilno načelo obrtništva mora biti napredek. Napredek vzgoje samega sebe, vzgoje svojega pomočništva in naraščaja. Z željo, da bi vrstice onim, ki imajo na svojem in na celokupnem narodno-ekonomskem napredku interes, koristile, končam.

—□—

g Posojilnica v Mariboru, Narodni dom, je imela v letu 1922 denarnega prometa K 510.599.938,28, napram letu 1921 več za K 202.904.083,07. Število zadruženikov znaša 2670, ki imajo vplačanih deležev K 243.340.—. Vloge na vložne knjižice in v tekočem računu znašajo koncem 1. 1922 K 57.437.468,73 in so se proti letu 1921 povečale za 16.522.203,12. Navadna posojila in krediti v tekočem računu znašajo K 55.234.149 K. Naloženega denarja je K 1.579.799.—. Čisti dobiček za leto 1922 znaša K 1.095.148,71. Podpor se je v letu 1922 izplačalo v dobrotvorne namene

g. Dobava mesa. V pisarni intendanture Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, se bo sklenila dne 15. marca tl., pri

g III. ljubljanski velesejem. Kakor že dve leti, tako se bo tudi letos vršila ta v narodno-gospodarskem oziru tako važna prireditve v času od 1. do 10. septembra. Predpriprave so že v polnem teku in lepo je že število neobveznih prijav, na katere se bo pozneje pri razdeljevanju prostora v prvi vrsti oziralo. Čeravno sta oba dosedanja velesejma dossegla v vsakem oziru zelo lepe uspehe, vendar naj bi letošnji III. ljubljanski velesejem po svoji sijajnosti in uspehih prekašal oba prejšnja; letošnja velesejmska prireditve naj bi bila manifestacija naše gospodarske sile in pokazala naj bi svetu cvet naše industrije in veletrgovine. Zato vahimo vse zainteresirane kroge, naj si že sedaj z neobvezno prijavo zagotovijo udeležbo, ker se je lansko leto zgodilo, da je moralo biti preko 50 reflektantov odklonjenih, ker so se zglasili prepozno in ni bilo več prostora. V mesecu marcu se bodo razpošiljale tiskovine za prijavo in se tem potem naproša vsakdo, ki je na tem interesiran in slučajno tiskovin ne bi prejel, da jih reklamira pri uradu »Ljubljanskega velesejma« v Ljubljani.

Italijanski listi prinašajo poročilo nekega Rosija, ravnatelja gospodarske zveze v Cremoni, o — muzikaličnih kravah. Ta direktor namreč z vsem prepričanjem trdi, da godba zelo dobro učinku-

Brezno. Skoro neverjetno, a res je, da uporablja naš cerkveni konkurenčni odbor še v petem letu naše svobode žig »Kirchenkonkurrenzausschuss Friesen«. — Menda ga gosp. župnik varuje v svrhu, da se spomni ob njega pogledu onih lepih zlatih časov, ko so tudi njega gonili po zaporih? Želimo, da čim na vidimo več!

*Zahtevajte u vsaki go-
stilini „Tabor“.*

URE, žepne in stenske, po-
pravlja najsolidnejše tvrdka R.
Bizjak, urar, Gosposka ul.
št. 16, Maribor. 433 15-8

Mizarski mojster, sam-ski išče
večji lokal za delavnico
v bližini Maribora. Delavnico
si uredi sam. Ponudbe pod
„Lokal“ na upravo lista. 470

Podružnice: MARIBOR, Šolska ulica Štev. 2.
Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelo-
var, Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Ljubljana,
Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Pod-
gorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skopje, Veles,
Bitoli, Kragujevac, Zaječar in Štip. 341

Pijemo jo samo brez prave kave. Sladkor je drag, mleko je drago, najdražje pa je zdravje! Za otroke, bolnike in rekonvalescente ni boljše pijače. Izdeluje jo „Pražarna Žika“ v Ljubljani, Rož. dolina. Številna pohvalna pisma na razpolago!

SLAMNIKE VSEH VRST
po najnovejši modi in najce-
neje izdeluje in preoblikuje pri **L.I.J.A.**

**zmožno vseh pisarniških del z zna-
njem slovenskega in nemškega jezika
ter strojepisja, sprejme pod ugodnimi
pogoji s takojšnjim nastopom. Tovar-
na perila Verdnik in drugovi, družba
z o. z., Maribor, Aleksandrova cesta
491 štey. 51.**

J. ZORMAN-ovo ANONČNO IN REKLAMNO PODJETJE
LJUBLJANA, GLEDALIŠKA ULICA 2.

Snažno stanovanje v Sodni
ulici z eno sebo in kuhinjo
se zamenja s stanovanjem z
dvema sebama in kuhinjo,
event. tudi v okolici. Naslov
pove uprava.

čevlje, gamaše, dežnike, palice, ter razno modno in galanterijsko blago v veliki izbiri, na ceneje pri

in galanterijsko blago v veliki izbiri, najceneje pri
JAKOB LAH M. j. 1. Cesta 2.

Mihel Zevaco:

Markiza Pompadour.Zgodovinski roman. — Poslovenila
Rosandra.

(Dalje.)

(47)

»Kralj se je zaljubil v lepo mladenko,«
— je nadaljeval gospod Jakob. —»Ali ona je sedaj omožena?« je vzklik-
nil vitez d' Assas. — »Njen soprog...«»Ona ne ljubi soproga, ga še nikoli ni
ljubila. — Kako bi pač mogla krasotica
ljubiti ono pošast grdoba, ki se zove Hen-
rik Le Normant d' Etioles. —

»Da, da,« — je goreče prihrdil vitez. —

»Imate prav, ona ne more ljubiti tega
človeka. — In tedaj,« — je obupno pri-
stavil, »tedaj ljubi i ona kralja!«»Do sedaj še ne!« — je odgovoril go-
spod Jakob. —D' Assas je naporno dihal, — sedaj
ni mogel več dvomiti o resnici in pošte-
nosti obiskovalca. — Vse je odgovarjalo
— tudi najmanjši podatki so se strinjali
z onim, kar je vedel on sam, — in to mu
je odvzelo i najzadnji dvom in sumnj. —Ali — ubogi dečko, kako je trpel, —
pod besedami neznanca, — ki so liki že-
lezu stiskale po njegovi duši, — in so mu
v hipni menjavi kazale živo npanje in
črn obup, — se je zvičalo njegovo srce v
silni boleštni tesnobi. —

Gospod Jakob ga je opazoval. —

»Gospa d' Etioles še ne ljubi kralja,
ali ne bo preteklo mnogo časa, — ko ga
bode i ona vzljubila!« —»Ah,« — se je izvil bolesten vzdih iz
d' Assasovih prsi. —»Ali bi bilo to nemogoče?« — Jaz jo
poznam predobro, — ima zlato srce in
ne pozna življenja! — Sovraži soproga,
in kralj je še mlad, — še lep, — obdaja
ga kraljevska slava, — bogastvo. — Ka-
ko bi pač uboga revica ne zapadla temu
čarufi —

»Da, da, — — — ah, kako trpim!« —

»Ali to se ne sme zgoditi. — Za mirni
razvitek Francije, a predvsem za mir
uboge kraljice, ki je že toliko pretrpela,
in kateri sem jaz srčno vdan. — Knegi-
nja de Chateauroux, ki je že zakrivila
toliko joka, — ki je povzročila toliko ža-
losti in ki je poglala kraljestvo na rob
propada, — ne sme dobiti naslednica, —
posebno še bolj lepe in bolj mlade!« —D' Assas je se silo zatajil vzdih, ka-
terege je opazil gospod Jakob s svojim
bistrim očesom, vkljub zatajevanju, —
a kar je skril za krinko pomilovanja. —

»Pomilujete me!« — je dejal vitez. —

»Iz celega srca, — in kdo bi vas ne
pomiloval. — Vi ste tako mladi in vaša
ljubezen je res odkritosrčna!« —»Ali,« — je povzel mahoma d' Assas,
»kdo vam je navdahnul idejo...« —»Da vas pridem obiskat!« — ga je
prekinil gospod Jakob. — »Ona sama,
Ivan!« —

»Ona,« — je vzkliknil vitez radostno.

»Umevno vam bode, če vam povem,
da sem jo pustil opazovati, — da izvem
njene misli in mnenje. — In že nekaj dni
do dne pred poroko je večkrat omenila
viteza d' Assas in želela govoriti z njim,
se trudila, da bi ga videla. —Mladenč je ves vesel in radosten po-
slušal. — pa boječe skoraj vprašal:»Govorila je o meni. — spomnila se
me je?« —»Informiral sem se in zvedel, da jo
vitez d' Assas v Bastilji vsled neznanne
krivde. — Vprašal sem previdno kra-
lja, a odgovoril mi je, da ga malo briga,
če ostane d' Assas še nadalje v Bastilji;
hotel mu je namreč le dati dovoljno lok-
cije. — Pobrival sem se pri vseh mojih
prijateljih, posebno grof du Barry, kate-
rega ste vi ranili, a ki vam ni najmanjše
sovražnosti, — se je potrudil, — oziroma je
dosegel vašo oprostitev, — in sedaj sem
prišel semkaj!« —

»Da, — prišli ste!« — je ponovil neho-

te vitez d' Assas. — »Ali kaj hočete, kaj
zahtevate od mene?« —

»Kako, — ali me še ne razumiete?« —

»Oprostite, popolnoma sem zmeden,
govorite jasno, — prosim vas!« —»To je vendar čisto jednostavno!« —
je odvrnil gospod Jakob. — Popolnoma
sem prepričan, da bode Ivana kmalu lju-
bila kralja, ali ravno tako sem prepri-
čan, da se ne poda v tak doživljaj, kot le,
da zadovolji svoje srce. — Ivana je pre-
ponosna, da bi žrtvovala resnično, odkri-
tosrčno ljubezen nečimernosti, da postane
kraljeva ljubica, — posebno če je oddala
svoje srce. — Hočete li vi postati, biti
ta njena ljubezen? — Hočete postati ona
nepremagljiva zapreka, ki prepreči zbli-
žanje Ludvika XV. in Ivane?« —»In vi ste računali na mene, da bi
igral to vlogo?« — je vprašal d' Assas
tresoč se. —»Da, — pripoznam, stvar je nevar-
na,« — je prijazno nadaljeval gospod
Jakob. — »Da si pridobite njeno ljube-
zen za vedno, da jo rešite sramote in
obupa, vašo oboževanko, — je treba, da
se borite zoper kralja, da, — lahko ste
tudi v nevarnosti, da vas njegova oblast
stre. — Razumem, da se obočavljate, —
čeprav ste zaljubljeni, ste vendar tudi
mlad in — življenje vam je drago! — V
prvem hipu seveda ste pripravljeni u-
mreti le za jeden pogled ljubljene de-
ve, ali seveda, potem pomisljate vendar vse
nevarnosti, ki vas bi utegnile uničiti. —
To je pač čisto naravno in ne morem vas
karati vsled tega. — Vi pa mislite, da je
življenje pač vredno, da se mu žrtvuje
mladosno ljubezen, gotovo, razumem
vas! — A kar tudi vidim, je to, da me
Bog zapušča in da sem zastoj upal na
vašo gorečnost in pogum. — Končano je
torej! — Uboga kraljica bo še torej jo-
kala in Ludviku XV. se ne bo uprl no-
beden vitez, — hraber in pogumen, — in
Ivana bo onečastjena! — Z Bogom, go-
spod!« —»Ali za Boga vendar, — ostanite!« —
D' Assas se je zagnal in preprečil is-
hod, — z nepopisno grozo je poslušal po-
sebno zadnje besede, — videl je Ivano
v objemu Ludvika XV., — — — ah — vse,
vse rajše, kot da se uresniči grozno pro-
rokovanje!« —»Kaj morem storiti?« — je hripavim
glasom, uničen, premagan, — vprašal. —
»Ničesar,« — je odvrnil gospod Ja-
kob. — »Ničesar drugega, kot to, kar sem
vam rekel! — Rešiti Ivano, — kajti re-
šiti Ivano je isto, kakor rešiti kraljič
srčne žalosti, kralja nevarne strasti in
kraljestvo novih nesreč!« —»Ah,« — je vzkliknil d' Assas ter se
priklonil. — »Vi ste res božji poslanec.
Oprostite mi, za hip sem sumil, da...
mi hočete ponuditi nekako nizkotno po-
godbo...«»pred katero bi se upirala vaša vest. —
Razumem vas, dragi dečko!« — je prist-
vil gospod Jakob z žalostnim glasom. —
»Ali kakor vidite, tu se ne gre za pod-
losti, — vse je jasno, — gre se za častno
mesto!« —

»Da, da, tudi če bi imel umreti!« —

»Dobro torej, počakajte me, dečko, —
grem, da izvršim potrebne korake, — v
pol ure sem nazaj, — in vi ste prost!« —»Prost, — prostost!« — je zamakne-
no ponavljal d' Assas. —»In ljubezen!« — je dostavil gospod
Jakob, — in odšel, — prepustivši vitez
njegovim mislim, ki so se nejasno podile
po glavi, — med upom in strahom ne-
znanih domnevanj! —Gospod Jakob se je podal v urad gu-
bernerja, — spremljan od ječarja. — Gu-
berner se je zval Ludvik markiz de Ma-
chant, — on, ki je čez nekaj časa pozne-
je postal pečatnikar. —

(Dalje prihi)

**Darujte za 'Sklad otroške
bolnice' v Mariboru.****Slavenska banka d. d., Zagreb****Podružnica Maribor,**

Aleksandrova cesta šte. 11

Delniška glavica in rezerve
Din 50.000.000'—
Vloge čez Din 125.000.000'—**Podružnice:**Beograd, Bjelovar, Brod n/S., Celje, Dubrov-
nik, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Murska
Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Ši-
benik, Velikovec, Vršac.**EKSPozITURE:**

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka.

Agencija: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIACIJE:

Ljubljana: Slovenska banka.

Split: Jugoslavenska industrijska banka d. d.

Budapest: Balkan Bank r. t., Vaczi utca 35.

Wien I.: Bankhaus Milan Robert Alexander, Augustiner-
strasse 8. 453 44-1**Izvršuje vse bančne posle najkulantneje****Slanina**debela, soljena, 3 kom. 100 kg,
prodaje se v celih komadih po
30-50 Din. kilogram. Božidar
Jovanović, zastopnik trdke
Marković, Maribor, Aleksandrova
cesta 55. 481 6-8**Prva slovenska pekarna****Anton Strausgitt**
dediči
v Mariboruse priporoča cenj. občinstvu za
najokusnejši rženi, beli in mleč-
ni kruh ter najfiniješ pečivo
za čaj in kavo. 2501**Semena**vrtnice in sadna drevja
se dobe pri „VRT“, Dža-
monja in drugovi, družba
z o. z., Maribor, Copova
ulica. Zahtevajte cenik. 407

Priporoča se:

Rajko Zotterkrojač za gospode in dečke
MARIBORPristan šte. 6, I. nadstropje
(pri Dravi). 418**PALMA****Kaučuk potpetnike
in potplate****Prednosti!**Ceneje
in
znatno
trajnije
nego od kožel
Varstvo
proti vlagi
i mrazu!**NEMA PROVALNIKA, KOJI BI PROBIO
VIDAKOVIĆEV ČELIČNI KAPAK, NITI
IMA SUNCA KOJE BI PRODRLO KROZ
VIDAKOVIĆEVE
SPECIJALNE
ZASTORE!****PRVA
JUGOSLAVENSKA
TVORNICA ŽALUZIJA,
ROLETA, DRVENIH I ČELIČNIH
KAPAKA I SUNČANIH ZASTORA****G. SKRBIĆ
NASLJEDNICI
BRAĆA VIDAKOVIĆ
ZAGREB**TELEFONI:
POSLOVNICA 4-03
TVORNICA 23-19**ARKO COGNAC MEDICINAL**